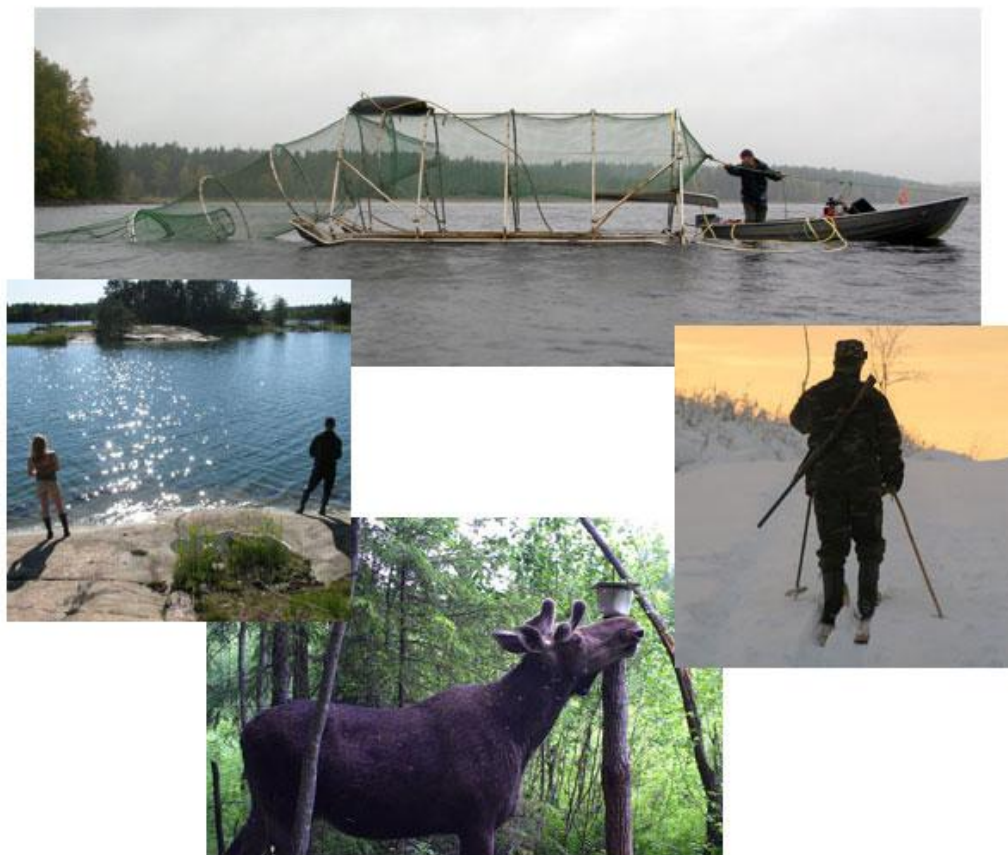

RKTL:n työraportteja 26/2013

Eläinluonnonvarat ja yhteis- kunta – tutkimusohjelman loppuraportti

Päivi Eskelinen, Eila Seppänen, Leena Forsman, Juha Hiedanpää, Juhani Mellanoura, Timo Mäkinen, Sanna Ojalampi, Jani Pellikka ja Pekka Salmi

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki
2013

Julkaisija:
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Helsinki 2011

Kannen kuvat Pekka Salmi ja Jani Pellikka

ISBN 978-952-303-068-8 (Verkkójulkaisu)

ISSN 1799-4756 (Verkkójulkaisu)

RKTL 2013

Kuvailulehti

Tekijät Päivi Eskelinen, Eila Seppänen, Leena Forsman, Juha Hiedanpää, Juhani Mellanoura, Timo Mäkinen, Sanna Ojalampi, Jani Pellikka ja Pekka Salmi			
Nimeke Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta –tutkimusohjelman loppuraportti			
Vuosi 2013	Sivumäärä 45	ISBN 978-952-303-068-8	ISSN ISSN 1799-4756 (PDF)
Yksikkö/tutkimusohjelma Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut /Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelma			
Hyväksynyt Yksikönjohtaja Riitta Rahkonen			
Tiivistelmä Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta- tutkimusohjelman tavoitteena on ollut tunnistaa kala-, riista- ja poroelinkeinojen käytön ja hallinnan muutoksia ja ratkaista niihin liittyviä ongelmia, palvella toimialan uusien elinkeinojen kehittämistä ja tuottaa tutkimustietoa, jonka avulla eläinluonnonvarojen käyttöä voidaan suunnitella entistä paremmin. Ohjelmaa on toteutettu neljän tutkimusteeman kautta: 1. Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus, 2. Luonnonvaratalous, elinkeinotoiminta ja yrittäjyys, 3. Hallinnan käytännöt ja instituutiot sekä 4. Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki. Ohjelma oli viisivuotinen (2009 - 2013). Siinä toteutettiin 31 hanketta, jotka kestivät 1-5 vuotta. Ohjelmassa on työskennellyt 6-7 vakinaista ja vuosittain vaihteleva määrä määräaikaisia tutkijoita. Hankkeet toteutettiin sekä RKT:n että ulkopuolisella rahoituksella. Ohjelman hankkeissa tuotettiin 144 erityyppistä julkaisua: kirjoja, artikkeleita kirjoissa, tieteellisiä artikkeleita, raportteja ja lehtikirjoituksia. Hankkeiden tuloksia esiteltiin tieteellisissä ja asiantuntijaseminaareissa, sidosryhmien tilaisuuksissa ja tiedotusvälineissä yli 150 kertaa. Raportissa kuvataan ohjelman hankkeiden keskeiset tulokset, arvioidaan ohjelman toteutumista, merkityksellisyyttä ja vaikuttavuutta sekä esitetään luettelo ohjelmassa tuotetuista julkaisuista ja esitelmistä.			
Asiasanat Eläinluonnonvarat, tutkimusohjelma, eläinluonnonvarojen käyttö, eläinluonnonvarojen suojeleminen, vapaa-ajankalastus, metsästys, kalatalouden hallinta, riistatalouden hallinta, uudet luonnonvaraelinkeinot, yhteiskunta-tutkimus, taloustieteellinen tutkimus			
Julkaisun verkko-osoite http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/tyoraportit/loppuraportti_luonnonvarat_yhteiskunta.pdf			
Yhteydenotot Tutkimuspäällikkö Päivi Eskelinen, paivi.eskelinen@rktl.fi			
Muita tietoja			

Sisällys

Kuvailulehti	3
1. Johdanto ja tutkimusohjelman kuvaus	6
2. Ohjelman toteuttaminen	6
2.1. Hankkeet	6
2.2. Rahoitus ja resurssit	8
2.3. Tuotokset	8
2.4. Kotimainen ja kansainvälinen yhteistyö	9
3. Tutkimusteemojen hankkeiden keskeiset tulokset	9
3.1. Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus	9
3.1.1. Metsästäjät ovat tyytyväisiä harrastukseensa ja nauttivat luontoelämyksistä - saalis ei ole tärkeintä	10
3.1.2. Metsästysalueiden sosio-ekologinen pirstoutuminen vaatii yhteistyötä ja kekseliäitä ratkaisuja hirvenmetsästyksen	11
3.1.3. Kalastajat ovat sopeuttaneet toimintaansa toimintaympäristön muutoksiin	12
3.1.4. Vapaa-ajankalastusta on tutkittu monipuolisesti, mutta hyvinvointi- ja talousvaikutusten tutkimukseen pitäisi panostaa	13
3.1.5. Vapaa-ajankalastus tuottaa monenlaisia hyvinvointivaikutuksia	14
3.1.6. Vapaa-ajankalastajien joukossa erottuu ryhmiä motiivien, kalastustekniikoiden, tavoitteiden ja pyyntialueiden mukaan	14
3.2. Luonnonvaratalous: elinkeinotoiminta ja yrittäjyys	15
3.2.1. Toista tuhatta kalastusmatkailuyritystä, neljännes asiakkaista ulkomailta	15
3.2.2. Ekosysteemipalveluista luontomatkailutuotteiksi: Merikarvian kalastuskulttuuri ja kalastusmatkailun kehityspotentiaali	16
3.2.3. Karhujen katselupalveluiden tuottaminen on uusi ja kasvava maaseutuelinkeino	17
3.2.4. Luonnonvaratalouden taloudelliset ohjaukeinot	18
3.2.5. Lohenkalastuksen taloudelliset vaikutukset samaa tasoa ammatti- ja vapaa-ajankalastuksessa	18
3.3. Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot	19
3.3.1. Tutkimuksella voidaan löytää välineitä helpottamaan suteen liittyviä ristiriitoja	19
3.3.2. Eläinpolitiikka haastaa kalastuksen kestävyuden ja ympäristönsuojelun	20
3.3.3. Ammatti- ja vapaa-ajankalastajat haluavat suojella saimaannorppaa mutta myös kalastaa	21
3.3.4. Hirvi, susi ja ihminen - kohtaamisia metsässä	22
3.3.5. Suurpetoneuvottelukunnat osana suurpetokantojen hoitoa	23
3.4. Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki	24
3.4.1. Kalastuksenhoitomaksuja käytetään kalavesien hoitoon ja tukemaan kalavesien paikallista hallintaa	24
3.4.2. Riistatalouden vapaaehtoistyön arvo on noin 7 miljoonaa euroa	25
3.4.3. Vähäarvoista kalaa poistamalla lisää kalankasvatustuluita?	26

3.4.4. Rannikkovesien kalankasvatuksen, kalastuksen ja muun kestäväen käytön yhteensovittaminen	26
3.4.5. Miten Suomi kalastaa vapaa-aikana?	28
3.4.6. Miten vapaa-ajankalastuksen yhteiskunnallista merkitystä voisi mitata?	29
3.4.7. Mistä tulevat norppa-alueen kalastajat?	30
4. Ohjelman arviointi	30
4.1. Tavoitteiden toteutuminen	30
4.2. Ohjelman merkityksellisyys ja vaikuttavuus	31
Liite 1. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman julkaisut vuosina 2007-2013	33
Liite 2. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman esitelmät vuosina 2007-2013	39

1. Johdanto ja tutkimusohjelman kuvaus

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos asetti 6.3.2009 "Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta" - tutkimusohjelman vuosille 2009-2013. Ohjelmasuunnitelma oli valmistunut syyskuussa 2008 ja sen ulkopuolinen ennakoarviointi marraskuussa 2008. Muutamia ohjelmaan kuuluvia hankkeita käynnistettiin jo suunnittelun kuluessa. Ohjelman väliarvio toteutettiin vuonna 2011. Loppuraportointi ja ohjelman päättäminen toteutetaan kolmivaiheisesti. Tämä hallinnollinen loppuraportti käsittelee ohjelman toteuttamista ja ohjelmassa toteutettujen jo päättyneiden tai lähiaikoina päättyvien hankkeiden keskeisiä tuloksia. Ohjelman loppuseminaari käsittelee ohjelman hankkeiden tulosten perusteella kala- ja riistaluonnonvarojen muuttuvaa käyttöä ja hallinnan kehittämisen suuntia. Loppuseminaarin yhteydessä julkaistaan yhteenveto loppuseminaarin sisällöstä. Osa ohjelman hankkeista jatkuu ohjelman päättymisen jälkeen.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelman tavoitteena on ollut tuottaa tutkimustietoa ja ratkaisuvaihtoehtoja, joiden avulla voidaan tunnistaa kala-, riista- ja poroluonnonvarojen käytön ja hallinnan muutoksia ja ratkaista niihin liittyviä ongelmia, kehittää uusia elinkeinoja toimialalle ja suunnitella eläinluonnonvarojen käyttöä entistä paremmin. Tutkimusohjelma on painottunut yhteiskunta- ja taloustieteelliseen tutkimukseen ja luonut yhdessä tutkimuslaitoksen biotieteellisen tutkimuksen kanssa pohjan monitieteiseen tutkimusyhteistyöhön.

Ohjelmassa on ollut neljä tutkimusteemaa:

- Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus
- Luonnonvaratalous: elinkeinotoiminta ja yrittäjyys
- Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot
- Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki

Ohjelmaa on toteutettu tutkimusprojekteina. Niissä on työskennellyt RKTL:n ja yhteistyökumppaneiden tutkijoita. Ohjelmaa on johtanut ohjelmapäällikkö ja sitä on toteuttanut 6-7 vakinaista ja vuosittain vaihteleva määrä määräaikaisia tutkijoita. Tutkimuslaitos ei ole varannut ohjelmaa varten erityistä hankerahoitusta.

Tutkimusaihekokonaisuuden lisäksi ohjelma on toiminut myös RKTL:n Elinkeino- ja yhteiskunta-tutkimuksen tulosityksikön sisäisen organisoitumisen välineenä vuoden 2012 loppupuolelle asti.

Ohjelmassa toimivat tai ovat toimineet vakituisesti tai pidemmällä sopimuksella RKTL:n tutkijat: Leena Forsman, Juha Hiedanpää, Juhani Mellanoura, Kari Muje, Timo Mäkinen, Sanna Ojalampi, Jani Pellikka, Sami Reunanen, Pekka Salmi, Eila Seppänen, Anna-Liisa Toivonen ja Jarno Virtanen. Ohjelmapäällikkönä on toiminut Päivi Eskelinen. Hankkeissa on toiminut myös muita määräaikaisia tutkijoita, harjoittelijoita ja RKTL:n muihin yksiköihin sijoitettuja tutkijoita.

2. Ohjelman toteuttaminen

2.1. Hankkeet

Ohjelmassa on toteutettu 31 hanketta, jotka ovat olleet kestoltaan 1-5 vuotta. Hankkeet ovat noudattaneet ohjelman teemoja. Alla olevassa taulukossa 1. on listattuna ohjelman hankkeet, toteutus-aika, projektipäällikkö ja ulkopuolinen rahoittaja.

Taulukko 1. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman hankkeet 2007-2013

Ohjelman teema	Hanke	Toteutusaika	Hankkeen vetäjä	Ulkopuolinen rahoitus
Hanke nro				
Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus				
511130	Suomalainen metsästäjä ja metsästys	2008-2013	Toivonen/Forsman	MKJ
302335	Metsästysalueiden sosioekologinen pirstaloituminen	2008-2010	Hiedanpää	Uudenmaan rhp
511150	Kalastajan identiteetti ja lohenkalastuksen muutokset	2008-2011	Mellanoura	
511100	Miten Suomi kalastaa vapaa-aikana	2008-2010	Toivonen/Seppänen	MMM
302314	Vapaa-ajankalastustutkimuksen nykytila ja tulevaisuuden haasteet	2009-2010	Eskelinen	MMM
511100/501310	Kalastusmaksuvarojen kustannustehokas palauttaminen	2012-2013	Eskelinen	
511110	Vapaa-ajankalastaja ryhmäkuvassa	2012-2014	P. Salmi	MMM
511250	Vapaa-ajankalatalous Suomessa	2012-2013	Eskelinen	
Luonnonvaratalous: elinkeinotoiminta ja yrittäjyys				
302311	Taloudelliset ohjauskeinot luonnonvarataloudessa	2007-2010	Virtanen	
302351	Karhun haaskakuvauksen taloudelliset vaikutukset	2008-2009	Eskelinen	
302350	Kalastusmatkailun jatkuvan tiedontuotannon edellytykset ja kalastusmatkailuyritysten tunnustukset	2007-2009	Toivonen	MMM
302361	Mini Baltic Stern	2009-2010	Pokki	BNI
511180	Kulttuuriset ekosysteemipalvelut kalastusmatkailussa	2011-2012	Hiedanpää	
202310	Lohenkalastuksen taloudelliset vaikutukset: Pohjanlahti ja pohjoiset joet	2009-2011	Storhammar	MMM
302314	Lohijokien vapaa-ajankalastuksen arvo	2011-2013	Pokki	
Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot				
511160	Kalastuksen kestävyys ja eläinpolitiikka - merimetso ja hylkeet	2008-2014	P. Salmi	
302334	Hirvi, susi ja ihminen, ekosysteemipalvelut, instituutiot ja luova hallinta, HirSu	2008-2011	Hiedanpää	Suomen Akatemia
302336	Ekosysteemilähestymistavan soveltaminen hirvi- ja suurpetokantojen hallinnoinnissa	2010	Hiedanpää	
511170	Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittaminen	2010-2013	P. Salmi	MMM
511190	Instituutioiden yhteensopivuuden ongelma suomalaisessa riistapolitiikassa, FITPA	2012-2015	Hiedanpää	Suomen Akatemia

Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki

302313	Kalastuksenhoitomaksujen vaikutavuus	2008-2010	Eskelinen	MMM
302362	Vesiviljelyn nettokuormitusjärjestelmä	2008	Mäkinen	
511140	Riistanhoidon vapaaehtoistyö	2009-2010	Forsman	MMM
511100	Suomi Kalastaa 2009	2009-2012	Seppänen	MMM
511207	Kalastuksen ja kalanviljelyn vuorovaikutukset, COEXIST	2010-2013	Mäkinen	EU
511210	Kalankasvatuksen elinkaaripäivitys	2010-2012	Mäkinen	MMM
511120	Vapaa-ajankalastuksen mittarit	2011-2012	Eskelinen	MMM
303123	Kalastus nyky-yhteiskunnassa ja tulevaisuudessa	2010	Honkanen ym.	MMM
511270	Mistä tulevat norppa-alueen kalastajat?	2013-2014	Seppänen	ELY/RKTL
511249	EMKR-ohjelman arviointi	2013-2014	Mäkinen	SYKE
511260	Kalastusoppaat ja valvonta	2013-2015	Salminen	

2.2. Rahoitus ja resurssit

Useimmat ohjelman hankkeet on rahoitettu osittain ulkopuolisella tutkimusrahoituksella. Pääasiallinen rahoittaja on ollut maa- ja metsätalousministeriö yhteistutkimusten, tilaustöiden ja kehittämishankerahoitusten kautta. EU:n puiteohjelmista on rahoitettu yksi hanke ja Suomen Akatemian rahoituksella on toteutettu kahta hanketta.

Tutkimuslaitoksen omalla budjettirahoituksella on katettu ohjelmaa toteuttavan vakinaisen henkilöstön palkat pääosin, hallinnon menot, toimialan asiantuntijatehtävät, osa hankkeiden toimintamenoista ja ulkopuolisen hankerahoituksen omarahoitusosuudet. Hankerahoitusta on käytetty hankkeiden toimintamenoihin tilapäisen henkilöstön palkkaukseen ja osaan vakituisen henkilöstön palkkamenoja. Ohjelman toteuttamisen kokonaiskustannukset yleiskustannukset mukaan lukien on käynnistysvaiheen jälkeen ollut keskimäärin vajaa 800 000 euroa vuodessa. Tutkimusohjelman hankkeet saivat ohjelman aikana ulkopuolista tutkimusrahoitusta noin miljoona euroa.

2.3. Tuotokset

Ohjelman hankkeiden tuloksena on syntynyt 144 erityyppistä julkaisua: kirjoja, tieteellisiä artikkeleita, raportteja, lehtikirjoituksia ja artikkeleita kirjoissa. Tuotoksia on esitelty kunkin tutkimusteeman yhteydessä ja koko julkaisuluettelo on liitteenä 1.

Julkaisujen lisäksi hankkeiden tuloksia on esitelty kotimaisissa ja kansainvälisissä tutkijaseminaareissa ja tieteellisissä konferensseissa. Ohjelman toimialaan liittyviä muita asiantuntijatehtäviä on hoidettu kysynnän mukaan. Asiantuntijatehtävät ovat olleet esitelmiä kotimaisissa ja kansainvälisissä asiantuntijaseminaareissa, hallinnon suunnittelu- ja kehittämistilaisuuksissa sidosryhmien tilaisuuksissa sekä tiedotusvälineissä. Lisäksi on valmisteltu tutkimuslaitoksen antamia eläinluonnonvarojen hallintaa koskevia lausuntoja. Esitelmiä on pidetty ainakin 155, esitelmäluettelo on liitteessä 2.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelma järjesti vuonna 2008 RKTL:n tutkimuspäivät teemalla ”Ohjaavatko yhteiskunnalliset vai ekologiset arvot eläinluonnonvarojen käyttöä”. Tutkimuspäivien ohjelmassa oli 15 esitystä ja päiville osallistui noin kaksisataa alan toimijaa. Tutkimusohjelma oli mukana järjestämässä myös RKTL:n vuoden 2012 tutkimuspäiviä.

Ohjelman henkilöstö on osallistunut Lynet-yhteistyöhön ”Kestävä maankäyttö” – tutkimusohjelman suunnittelussa ja käynnistämässä, ensimmäisten Lynet-tutkimuspäivien järjestämiseen vuonna 2010 ja Lynetin yhteiskuntatutkijaverkoston käynnistämiseen ja toimintaan.. Ohjelma vastasi Lynet-yhteiskuntatutkimusverkoston vuosittaisen seminaarin järjestämisestä v. 2012. Teemana oli ”Arvot ja arvottaminen: arvotiedon tuotanto Lynet-laitoksissa”.

Ohjelmassa valmistui väitöskirja, kaksi pro gradu-työtä, kaksi henkilöä suoritti ympäristö-ekonomian Diploma-tutkinnon ja yksi johtamisen erikoisammattitutkinnon. Ohjelman tutkijat ohjasivat opinnäytetöitä ja opettivat yliopistoissa.

Ohjelman hankkeita on lisäksi esitelty RKTL:n Apaja-asiakaslehdessä ja verkkoapajassa ja RKTL:n sisäisissä tutkimusseminaareissa. Ohjelman toteuttajaryhmä on pitänyt vuosittain sisäisen tutkimusten menetelmiin ja tuloksiin keskittyvän seminaarin, jossa on pidetty 33 esitystä.

2.4. Kotimainen ja kansainvälinen yhteistyö

Kotimaiset yhteistyökumppanit: MMM, ELY-keskusten kalatalousyksiköt, Metsästäjien keskusjärjestö, riistanhoitopiirit, Suomen Riistakeskus aluekeskuksineen, Jyväskylän, Helsingin, Itä-Suomen ja Turun yliopistot, METLA, MTT, SYKE, Metsähallitus, Kalatalouden keskusliitto, Suomen Vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö, Pro Agria ja joitain toimialan yrityksiä.

Ulkomaiset yhteistyökumppanit: University of Wisconsin Madison, Norwegian University of Life Sciences, Autonomous University of Barcelona, Institute of Marine Research Norway, Johann Heinrich von Thünen Institute; Federal Research Institute for Rural Areas, Forestry and Fisheries - Institute of Sea Fisheries Germany, University College Cork Ireland, Institut Francais de recherche pour L’exploitation de la mer France, National Institute of Biological Resources Portugal, The Institute of Marine Research Portugal, Consiglio Nazionale Delle Ricerche – Istituto Di Scienze Marine Italy, Centre for Environment, Fisheries and Aquaculture Science U.K., LEI The Netherlands, Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies The Netherlands, Danmarks tekniske universitet Denmark, Aqua TT UETP Ltd Ireland.

3. Tutkimusteemojen hankkeiden keskeiset tulokset

3.1. Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus

Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus – teema tutki kala-, riista- ja porotalouden suhdetta yhteiskunnassa vaikuttaviin muutostekijöihin. Kalastuselinkeinon, kalankasvatuksen, vapaa-ajankalastuksen, metsästyksen ja porotalouden harjoittamisesta, hallinnasta ja hyväksyttävyydestä sekä tulevaisuuden näköaloista on tuotettu tietoa päätöksenteon, järjestöjen ja alan yritysten käyttöön.

Keskeisiä tutkimusaiheita ovat olleet eläinluonnonvarojen käytön, omistuksen ja päätöksentekijäryhmien muutokset, eläinluonnonvarojen käyttö ja hoito sekä kestävä metsästyksen ja kalatalous.

3.1.1. Metsästäjät ovat tyytyväisiä harrastukseensa ja nauttivat luontoelämyksistä - saalis ei ole tärkeintä

Kyselytutkimuksella vuonna 2009 selvitettiin suomalaisten metsästäjien näkemyksiä omasta harrastuksestaan ja metsästyksen käytännöistä.

Yli puolet metsästäjistä haluaisi käyttää enemmän aikaa metsästykseseen. Metsästys koetaan paljokitiseväksi harrastukseksi - yli 70 prosenttia metsästäjistä pitää metsästystä itselleen vähintäänkin tärkeänä harrastuksena.

Vuosittain metsästäjistä käy metsällä noin 70 %. Yli puolet metsästäjistä ei ole koskaan pitänyt välivuotta ja jättänyt metsästävänsä. Metsästyksensä sijainti vaikuttaa luonnollisesti metsästyksensä mahdollisuuksiin. Työt vievät väkeä kaupunkeihin ja metsästyksensä jäävät etäälle. Lyhimmilläänkin metsästyksensä on keskimäärin 45 km:n matka

Vuositasolla metsästäjät käyttävät keskimäärin lähes tuhat euroa metsästyksensä kustannuksiin. Tästä yli neljännes kuluu matkustamiseen. Kustannuksiin ei ole laskettu suuria investointeja, kuten metsästyksensä majoja tai kulkuvälineitä, joita kumpiakin todennäköisesti käytetään muihinkin tarkoituksiin. Metsästyksensä arvosta sitä harrastaville kertoo maksuhalukkuus eli se, miten paljon enemmän metsästäjät olisivat olleet valmiita maksamaan samasta metsästyksensä kokemuksesta. Nyt liki tuhat euroa vienyt harrastus olisi saanut maksaa vielä keskimäärin 280 euroa enemmän ennen kuin rahahanat olisi laitettu kiinni.

Metsästäjät arvostavat mahdollisuutta nauttia luonnosta. Lähes yhtä tärkeänä pidetään metsällä käynnin merkitystä terveydelle ja kunnolle. Yhdessäolo muiden metsästäjien ja vuorovaikutus erilaisten ihmisten kanssa koetaan niin ikään tärkeäksi. Enemmistö koki metsästyksensä ja eläinkantojen säätelyn motiivina metsästyksensä. Noin puolelle metsästyksensä oli tapa hankkia lihaa. Pelkästään saaliin saaminen ei ollut tärkeimpien motiivien joukossa: alle 40 % metsästäjistä piti saaliin saamista tärkeänä. Puolelle metsästäjistä koiraharrastus oli tärkeä motiivi.

Lähes puolet metsästäjistä on aloittanut harrastuksen isän mukana ja isän opetuksessa. Myös ystävät ja sukulaiset toimivat innoittajina. Yksin harrastukseen koulutetaan vain runsas kymmenen metsästäjistä. Perhe on tärkeä yhteisö metsästyksensä. Metsästäjien isistä yli 60 % ja isoisistäkin melkein puolet metsästä tai metsästi. Sisaruksista puolet, mutta lapsista sen sijaan vain alle kolmannes metsästä. Äidin metsästysharrastus on vielä harvinaista, mutta niinhän on nainen metsästäjänä yleensäkin. Vain viitisen prosenttia metsästäjistä on naisia.

Hanke: *Suomalainen metsästäjä ja metsästyksensä*

- Toivonen, A.-L. 2009. Suomalainen metsästäjä 2008. Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 19/2009:1-22.
- Toivonen, A.-L. 2009. Metsästäjäprofiili 2009. Miten toiveet ja todellisuus kohtaavat eri metsästyksensä harrastamisessa. Metsästäjä 6/2009:16-17.
- Toivonen, A.-L. 2009. Jägarprofilen 2009. Hur möter förhoppningar och verklighet varandra vid bedrivande av olika jaktformer. Jägaren 6/2009:16-17.
- Toivonen, A.-L. 2010. Jägaren satsar en tusenlapp per år. Jägaren 2/2010:46-47.
- Toivonen, A.-L. 2010. Jägarprofilen 2009: Markerna, vapnen och hundarna - jaktegendomen mönstras. Jägaren 1/2010:38-39.
- Toivonen, A.-L. 2010. Metsästäjä kuluttaa harrastukseensa tonnin vuodessa. Metsästäjä 2/2010:46-47.
- Toivonen, A.-L. 2010. Varför jagar män? Kvinnor jagar av andra orsaker. Jägaren 3/2010:14-15.
- Toivonen, A.-L., 2010. Maat, pyssyt ja pystykorvat - metsästyksensä mittarissa. Metsästäjä 1/2010:38-39.
- Toivonen, A.-L., 2010. Mikä vie miehet metsälle? Naisilla hiukan eri motiivit kuin miehillä. Metsästäjä 3/2010:14-15.
- Forsman, L. & Pellikka, J. 2012. Onko riistanhoidon suosio hiipumassa? Suomen Riista 58:16-29.

Pellikka, J. Hiedanpää, J. & Rannikko, P. 2012. Minne mennä metsälle? Metsästäjien liikkuminen riistanhoitopiirien välillä. Suomen Riista 58:30-41.

Pellikka, J. 2012. Mobiilit metsästäjät. Apaja 2/2012:26.

3.1.2. Metsästysalueiden sosio-ekologinen pirstoutuminen vaatii yhteistyötä ja kekseliäitä ratkaisuja hirvenmetsästyksen

Kansallispuistoissa ja niiden tuntumassa tapahtuva hirvenmetsästyksen on viime vuosina herättänyt keskustelua, jota vilkastutti osaltaan luonnonsuojelulain muutos, jonka kaavailtiin tiettyjen edellytysten täytyessä sallivan hirvenmetsästyksen kansallispuistoissa. Yhtäältä keskustelussa korostui kansallispuistojen ja suojelualueita merkitys eläinten ja ihmisten suoja-arekkeina, toisaalta esiin nousi myös hirvieläinten kannanhallinnan välttämättömyys.

Tutkimuksen ensimmäiseksi kohdealueeksi valittiin Nuuksion kansallispuiston lähiympäristö. Metsästyksen Nuuksion kansallispuistossa on kielletty, mutta maa-alueet kansallispuiston ympärillä ovat monipuolisessa käytössä. Alueella on runsaasti asutusta, teitä ja muuta tilaa vaativaa toimintaa, joiden lisäksi kansallispuistoon ja sen liepeille kohdistuu suuri ja monimuotoinen virkistyskäyttöpaine. Tutkimukseen osallistui 11 Nuuksion ympäristössä hirviä harrastavaa metsästyseuraa. Tärkeimmän aineistolähteen muodostivat näiden metsästyseurojen jahtipäiväkirjat, osallistuva havainnointi syksyn 2008 hirvijahdeissa sekä teemahaastattelut. Teema- ja minihaastatteluja tehtiin myös sidosryhmien parissa. Tulosten mukaan tutkimusseurat olivat sopeutuneet metsästyksensä sosio-ekologiseen pirstoutumiseen monin tavoin ja omaksuneet useita tilannekohtaisia ja osin myös ominitakeisia metsästystapoja. Seuroilla oli tavallisuudesta poikkeavaa yhteistyötä naapuriseurojen kesken. Suhdetta kylään ja maanomistajiin pidettiin vaihtelevasti yllä. Pirstoutuneilla alueilla hirvenmetsästäjät välttelivät omaehtoisesti joitain ongelmalliseksi koettuja, mutta sinänsä sallittuja metsästyksensä. Metsästyksensä tapahtuvien toimintojen taitava rytmittäminen nousee avainasemaan. Tähän tarvitaan paitsi metsästäjien myös muiden luonnossa kulkijoiden tilannetajun jatkuvaa kehittymistä ja kehittämistä.

Toiseksi kohdealueeksi valittiin Liesjärven kansallispuiston lähiympäristö, jossa suoritimme tilanneanalyysin hirvenmetsästyksensä. Kolmen työpajan sarjaan osallistuivat paikalliset hirvenmetsästyksensä seurueet, Tieshallinnon edustaja ja riistaviranomaiset. Työpajojen tarkoituksena oli tunnistaa haasteita synnyttää ideoita siitä, miten metsästyksen ja kannanhallinta hoidetaan, jos luonnonsuojelulaki ei muutu tai jos se muuttuu. Seurat osoittivat käytännöllistä kekseliäisyyttä. Työpajatyöskentely osoitti, että seuroilla on kyvykkyyttä teknisiin ratkaisuihin ja yhteistyöhön, jolla hirvikanta tulee hallituksi Liesjärven alueelle myös tulevaisuudessa.

Hanke: *Metsästyksensä alueiden sosio-ekologinen pirstaloituminen*

Laulumaa, M., Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Nieminen, J. 2009. Yhteistyöllä helpotusta pirstoutumiseen. *Metsästäjä* 5/2009, 38-40.

Hiedanpää, J., Laulumaa, M., Nieminen, J. & Pellikka, J. 2009. Mikä pirstoutuminen? Tutkimus hirvenmetsästyksensä alueiden pirstoutumisesta ruuhka-Suomessa Uudellamaalla. *Metsästäjä* 5/2009, 36-38.

Hiedanpää, J. & Pellikka, J. 2010. Käytännöllinen kekseliäisyys: Tilanneanalyysi hirvenmetsästyksensä kansallispuistossa ja sen lähialueilla. *Maaseudun uusi aika* 3/2010, 5–20.

Hiedanpää, J., Pellikka, J., Laulumaa, M. & Nieminen, J. 2010. Hirvieläinten metsästyksen sosioekologisesti pirstoutuneilla metsästyksensä alueilla. Tapaustutkimus Nuuksion kansallispuiston ympäristössä. *Riista- ja kalatalous - Tutkimuksia* 2/2010.

3.1.3. Kalastajat ovat sopeuttaneet toimintaansa toimintaympäristön muutoksiin

Kalastaja elää yhteiskunnan muutosvoimien puristuksessa ja joutuu elämään, sopeutumaan ja vaikuttamaan etsiessään uusia joustavia strategioita. Kalastajien identiteetti muovautuu ja erilaistuu ajan myötä, mikä on otettava huomioon kalastuksen hallintaa kehitettäessä.

Tässä hankkeessa tutkittiin ammattikalastajien sopeutumista Pohjois-Satakunnan rannikolla. Tutkimuksessa arkielämän yksityiset ja subjektiiviset puolet on kytketty yhteen makrotason, yhteiskunnan rakenteiden ja taloudellisten ehtojen kanssa. Hankkeen avulla on ammattikalastajien sopeutumiskäytäntöjä muutosvoimien pyörteissä.

Satakunta vuotta sitten pienillä vuokratiloilla asuvat kalastivat kesäajan ja kävivät muina aikoina höyrysahoilla palkkatöissä. Tilattomille kalastajille silakan ajoverkkopyynti oli tärkeä toimeentulon takaaja etenkin ensimmäisen maailmansodan elintarvepuolan vuosina. Kalastajien toimia ohjasi sosiaalinen kontrolli; pääomavaltaista kalastusta ja taloudellisen edun tavoittelua pidettiin moraalisesti arveluttavana. Kalastajat mieluummin yhteisvoimin tasasivat taloudellisia riskejä kuin olisivat ryhtyneet pääomavaltaisen kalastuksen pariin. Tästä syystä esimerkiksi troolikalastus ei vedonnut toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä merestä elantonsa hankkiviin. Kalastajille oli siis muodostunut vahva työläisidentiteetti, mikä on poikkeuksellista muihin rannikonosiin verrattuna.

Työvoimavaltainen silakankalastus synnytti toinen toisiaan tukevia elinkeinoja ja ammatteja. Voilyymituotteena silakka synnytti puuastiateollisuuden, silakansuolaamot ja kalanvälittäjien verkoston. Ammattikalastajat edistivät paikallista työnjakoa ja toimeentulon vakautta. Toimijoiden poikkeuksellisen välinen tiivis yhteistyö tasasi ihmisten sosiaalista eriarvoisuuden tunnetta.

Ammattikalastajat ja paikallisyhteisöt olivat sopeutuneet paikallisyhteisön jäsenten sisäiseen ohjaukseen ja kontrolliin. Ulkoapäin tulevat elinkeinoa uhkaavat muutosvoimat tulivat näkyväksi vasta toisen maailmansodan jälkeen. Syyskutuisen kannan romahtaminen pakotti etsimään muista pyyntimuodoista ja kalalajeista, kuten lohesta. Varsin pian osoittautui että toisen maailmansodan vauhdittamalla jokirakentamisella ja teollistumisella oli käänköpuolensa. Lohen ja siian nousu jokiin hiipui ja kalat kaikkosivat vesien likaantumisen seurauksena.

Elinkeinojen kannalta kielteiset muutosvoimat voimistuivat kansainväistymisen ja EU-jäsenyyden myötä. Ammattikalastajien toimintaedellytyksiä alkoivat samanaikaisesti kaventaa monet tekijät; valtion yleisvesien kalastusoikeuksien kiristynyt säätely (mm. ajoverkkokalastuskielto), kalakaupan kansainvälistyminen, elinkeinon tukimuotojen väheneminen ja kiristyneet lajiensuojelun tavoitteet. Runsastuneet hylje- ja merimetsokannat alkoivat haitata rannikkokalastusta lopettaen verkkokalastuksen tärkeimmät pyyntikäytännöt. Päätoimisen kalastuksen parissa saattoi jatkaa vain investoimalla hylkeenkestäviin push up-rysiin: valtion yleisvesillä harjoitettavasta lohenpyynnistä tuli elinkeinon perusta, joka on saanut kalastajia pysymään alalla.

Samaan aikaan kun yhteiskunnan kalastusta ohjaava ote kiristyi, kalastajilla oli pyyntitekniikan ja lisätulolähteiden osalta aiempia vuosikymmeniä vähemmän valinnanvapautta. Teollisia työpaikkoja lisätulojen hankkimiseen ei enää ollut tarjolla. Lohenkalastajien oli hankittava toimeentulolleen joustavuutta jalostamalla silakkaa tori- ja markkinatapahtumia varten ja keskittymällä luonnonmarjojen, etenkin tyrnin talteenottoon. Lähes yhtä tavanomainen lohenkalastajien sopeutumiskeino on ollut toimia Selkämerellä kalastavien troolialusten apumiehenä.

Kalastajien tärkein edunvalvoja on Suomen Ammattikalastajaliitto. Järjestö on pyrkinyt vaikuttamaan muun muassa valtion yleisvesien kalastusta koskevaan päätöksentekoon. Liian vähälle huomiolle on kuitenkin jäänyt paikallisyhteisöjen tarjoama tuki. Paikallisista ja kesiään rannikolla viettäivistä tuli jo 1980-luvulla tärkeitä elinkeinon julkisia puolustajia ja kalastajien avustajia monissa hallin-

nollisissa kysymyksissä. Ympäristöhallinnon lajiensuojeluideologia vahvistuminen on tuonut tausta-vaikuttajiksi hiljaiset vaikuttajat. He eivät ole kaihtaneet esimerkiksi merimetsokolonioiden tuhoamista. Kolmantena merkittävänä ammattikalastien tukiryhmänä ovat kalastuskulttuuriin nojaavan matkailun edistäjät. Kunnat, kyläaktiivit ja matkailuyrittäjät haluavat tarjota rannikkokyläin pistäytyville matkailijoille mahdollisuuden päästä ammattikalastuksen lopettaneiden mukana tutustumaan saaristokohteisiin tai satunnaisemmin myös ammattikalastajien pyyntimatkoille. Ammattikalastus, paikalliset ohjelmapalvelut, kulttuuritarjonta, maatilamajoitus ja paikalliset kalatuotteet kietoutuvat nykyisin yhä tiiviimmin matkailijoiden elämyspakettiin. Siten sata vuotta sitten syntynyt kalastajien identiteetti, jossa yhteistyö paikallisyhteisön toimijoiden kesken on välttämätöntä, on muovautunut vastaamaan nykyajan tarpeita.

Hanke: *Kalastajan identiteetti ja lohenkalastuksen muutokset*

- Salmi, J. & Salmi, P. 2008. Rannikkokalastuksen muutokset viime vuosikymmeninä. Julkaisussa: A. Lappalainen (toim.) X Kalastusmuseopäivät 2007. Merikalastus-symposium 25.10.2007, Kotka. *Kalastusmuseoyhdistys ry. Julkaisuja* 19, s. 77–85.
- Salmi, J. & Salmi P. 2009. Ammattikalastajuuden synty. Yhteiskunnallinen murros ja kalastajan identiteetti Pohjois-Satakunnan rannikolla. *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia* 7. 35 s.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Ammattikalastajuuden synty Pohjois-Satakunnan rannikolla. *Kalastaja* 34(2): 8–9.
- Salmi, J. & Hankonen, I. 2010. *Kalastusperinteitä ja luontoelämyksiä*. Suomen Ympäristö- ja Terveysalan Kustannus Oy, Pori. 104 s.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Ammattikalastuksen selviämiskamppailu. *Riista ja kalatalous – Selvityksiä* 23. 23 s.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Fishing tourism, biodiversity protection and regional politics in the River Tornionjoki, Finland. *Fisheries Management and Ecology* 17, 192-198.
- Salmi, J. 2011. Merikalastuksen vaiheet – jokivirran kuohuista kansainvälistyviin aaltoihin. Kokemäenjoen rannoilla ja aalloilla. *Satakuntaliitto 2011. Sarja A:304*.
- Mellanour, J. & Salmi, P. 2013. Ammattikalastuksen vaiheet. Paikallisyhteisö ja elinkeinon jatkuvuus Pohjois-Satakunnan rannikolla. *Riista ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä* (käsikirjoitus).

3.1.4. Vapaa-ajankalastusta on tutkittu monipuolisesti, mutta hyvinvointi- ja talousvaikutusten tutkimukseen pitäisi panostaa

Tutkimuksen avulla valotettiin vapaa-ajankalastustutkimuksia Suomessa ja muualla maailmalla. Hankkeessa selvitettiin millaista vapaa-ajankalastustutkimusta Suomessa on tehty viimeisen kymmenen vuoden aikana ja millaista tutkimusta tarvittaisiin.

Vapaa-ajankalastuksen tutkimus on ollut monipuolista. Viimeisten kymmenen vuoden aikana Suomessa on julkaistu noin 100 vapaa-ajankalastusta käsittelevää tutkimusta, joista 28 tieteellisissä sarjoissa tai kirjoissa. Ne käsittelevät vapaa-ajankalastuksen kalastuskäytäntöjä, motiiveja, hallintaa ja yhteiskunnallista asemaa. Lisäksi on tutkittu kalakanta- ja ympäristökysymyksiä, joiden aiheena on kalastuksen säätely, mukaan lukien vapaa-ajankalastus. Kansainväliseen vapaa-ajankalastustutkimukseen verrattuna suomalainen yhteiskuntatieteellinen vapaa-ajankalastustutkimus on ollut monipuolista: siinä on käytetty esimerkiksi taloustieteen, sosiologian, kansatieteen ja politiikan tutkimuksen lähestymistapoja. Selkein ero suomalaisten ja kansainvälisten vapaa-ajankalastustutkimusten aihepiireissä on ollut pyydystä ja päästä –kalastuksen painotuksessa, Suomessa kalojen vapauttaminen ja sen seuraukset eivät ole herättäneet tutkimusaiheena yhtä suurta kiinnostusta kuin muualla.

Vapaa-ajankalastustutkimuksen tulevaisuuden haasteiden ja tutkimustarpeiden hahmottelua varten järjestettiin tulevaisuustyöpaja. Työpajaan osallistui 25 alan tutkijaa, järjestöjen ja hallinnon toi-

mihenkilöä ja yrittäjää. Työpajassa hahmotellut tärkeimmät tutkimuskysymykset, joihin vapaa-ajankalastustutkimusta tulisi suunnata liittyvät vapaa-ajankalastuksen hallinnan joustavuuteen ja kalastajien ja hallinnon yhteistyöhön sekä kalastajayhteisöjen toiminnan tuntemiseen. Vapaa-ajankalastuksen vaikutuksia kalakantoihin sekä säätelykeinojen toimivuutta tulisi tutkia, samoin kuin vapaa-ajankalastuksen taloudellisia vaikutuksia sekä vaikutuksia harrastajien henkilökohtaiseen hyvinvointiin. Kestävän kalastusmatkailun edellytysten selvittämistä pidettiin niin ikään tärkeänä tutkimusaiheena.

Hankkeen vaikuttavuus realisoituu verkostoitumisena ja uusien tutkimushankkeiden syntymisenä. Tällä tiellä ollaan kulkemassa.

Hanke: *Vapaa-ajankalastustutkimuksen nykytila ja tulevaisuuden haasteet*

Seppänen, E. & Salmi, P. 2010. Vapaa-ajankalastustutkimus Suomessa – katsaus kirjallisuuteen. *Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos*. 39 s.

Seppänen, E., Eskelinen, P., Vähä, V. & Hiedanpää, J. 2010. Vapaa-ajankalastus-tutkimuksen tulevaisuuden haasteet. *Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos* 40 s.

3.1.5. Vapaa-ajankalastus tuottaa monenlaisia hyvinvointivaikutuksia

Vapaa-ajan kalataloudella ymmärretään vapaa-ajankalastusta aineellisine ja aineettomine arvoineen, vapaa-ajankalastukseen liittyvää hallintajärjestelmää ja harrastusta palvelevia elinkeinoja.

Vapaa-ajankalastus on yksi suosituimmista toiminnallisista luontoharrastuksista. Siinä hyödynnetään yhteisiä kalaluonnonvarojamme. Vapaa-ajankalastuksen saaliiden merkitys kotitalouksien ravinnonhankinnassa on vähentynyt ja kalastukseen liittyvien virkistysellisten ja hyvinvointia lisäävien elementtien osuus on tullut entistä tärkeämmäksi. Vapaa-ajankalastuksen harrastamiselle on Suomessa hyvät olosuhteet ja se tunnustetaan oleelliseksi osaksi suomalaista kulttuuria.

Kestävän vapaa-ajankalatalouden suurimmat tulevaisuuden haasteet liittyvät kalastuksen säätelyyn ekologisen kestävyuden turvaamiseksi, kalastajaryhmien välisen yhteisymmäryksen löytämiseen ja vapaa-ajankalatalouden taloudellisten vaikutusten parempaan tuntemiseen.

Hanke: *Vapaa-ajankalatalous Suomessa*

Eskelinen, P., Ahvonen, A., Auvinen, H., Heikinheimo, O., Mäki-Petäys, A., Orell, P., Parmanne, R., Raianiemi, J., Rask, M., Ruuhijärvi, J., Salmi, P., Salminen, M. & Vähä, V. 2013. Vapaa-ajan kalatalous Suomessa RKTL:n työraportteja, nro 6, 2013. 54 s.

3.1.6. Vapaa-ajankalastajien joukossa erottuu ryhmiä motiivien, kalastustekniikoiden, tavoitteiden ja pyyntialueiden mukaan

Hankkeen tavoitteena oli selvittää vapaa-ajankalastajien monimuotoisuutta ja tarkastella erityisesti uusien ja muuttuvien harrastajaryhmien merkitystä kalastusharrastuksen tulevaisuuden ja sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyuden kannalta. Haastattelujen, kirjallisuuden ja Internet-aineistojen avulla saatuja tuloksia hyödynnetään vapaa-ajankalastuksen ohjauksessa, tavoitteiden asettelussa ja hallintakeinojen valinnassa.

Hanke: *Vapaa-ajankalastaja ryhmäkuvassa*

Mellanoura, J. & Salmi, P. 2014. Vapaa-ajankalastaja ryhmäkuvassa. RKTL:n Työraportteja. Käsikirjoitus.

3.2. Luonnonvaratalous: elinkeinotoiminta ja yrittäjyys

Luonnonvaratalouden teemassa tutkittiin kala-, riista- ja poroluonnonvaroihin perustuvien elinkeinon rakennetta ja strategioita, luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen edellytyksiä ja yrittäjyyden mahdollisuuksia. Pääpaino on ollut luonnonvaroihin perustuvissa uusissa elinkeinoissa.

Eläinluonnonvarojen kestävä käyttö elinkeinotoiminnassa edellyttää luotettavaa tietoa luonnonvarojen käyttöasteesta ja uusiutumista sekä ennakoivaa tietoa tulevaisuuden käyttötarpeista. Oleellista on myös tieto taloudellisesti mahdollisista, optimaalisista ja joustavista tavoista käyttää luonnonvaroja kestävästi. Yritystoiminnan kehittämisessä tarvitaan tietoa luonnonvaroihin perustuvien elinkeinon mahdollisuuksista ja rajoitteista.

3.2.1. Toista tuhatta kalastusmatkailuyritystä, neljännes asiakkaista ulkomailta

Tutkimuksessa selvitettiin mahdollisuuksia luoda jatkuvaa tiedontuotantoa kalastusmatkailuyrityksistä sekä tapaustutkimuksena kalastusmatkailuyritysten todellista määrää, asiakaskuntaa, liiketoiminnan laajuutta ja muotoa ja yrittäjien näkemyksiä alan tulevaisuudesta.

Kalastusmatkailuyrityksiä koskevaa jatkuvan tiedontuotannon edellytyksiä ei ollut. Kalastusmatkailuyritysten ominaisuuksista päädyttiin tekemään kertaluonteinen tutkimus.

Suomessa laskettiin olevan vuonna 2007 noin 1 100 kalastusmatkailuyritystä. Kalastusmatkailuala työllisti noin 510 henkilötyövuotta ja sen vuosiliikevaihto oli 18,6 miljoonaa euroa. Ulkomaalaisilta tuleva osuus kalastusmatkailun liikevaihdosta oli noin neljännes. Kalastusmatkailuasiakkaita kävi yrityksissä keskimäärin vajaat 200 vuodessa. Yhteensä Suomen kalastusmatkailuyrityksillä oli vuosittain noin 210 000 asiakasta. Noin puolelle käynnin päämotiivi oli kalastaminen. Asiakkaista vajaa neljännes oli ulkomaalaisia. Kalastusmatkailuasiakkaita saapui yleisimmin Venäjältä ja Saksasta. Muita lähtömaita olivat Keski-Euroopan maat, Ruotsi ja Viro.

Pääosa kalastusmatkailuyrityksistä toimi sisävesillä. Verkostoituminen oli tärkeä osa yritystoimintaa. Toiset matkailuyrittäjät ja muut yrittäjät olivat tärkeimpiä yhteistyötahoja. Kalastusmatkailusta tuloa saavat yritykset tarjosivat monipuolisesti myös muita matkustus- ja ravitsemuspalveluita, kuten majoitusta, kuljetusta ja ruokailua, joko itse tuotettuina tai alihankintana. Mahdollisuutta metsästyksen tarjosi liki puolet yrittäjistä. Erityisesti maaseutumatkailuun keskittyneet yritykset tarjosivat mahdollisuuksia omatoimiseen kalastukseen. Kalastusmatkailuun painottuneet yritykset tarjosivat nimenomaan opastettuja ja ohjattuja kalastuspalveluita. Vapakalastus eri muodoissaan oli ohjattun kalastustarjonnan selkäranka. Kalastusmatkailuyritysten luonteesta riippuen ne tarjosivat erilaisia kalastusmuotojen valikoimia.

Kalastusmatkailualan tulevaisuus nähtiin usein valoisana. Lähes puolet yrittäjistä arvioi liikevaihtonsa kasvavan tulevaisuudessa. Yrittäjien kommentteissa ja terveisissä viranomaisille oli päällimmäisenä tarve lupakäytännön muuttamiseen. Etenkin asiakasryhmien kalastuslupien järjestelyä toivottiin yksinkertaistettavan. Julkiselta sektorilta toivottiin myös vetoapua kalastusmatkailupalveluiden markkinointiin.

Hanke: *Kalastusmatkailun jatkuvan tiedontuotannon edellytykset ja kalastusmatkailuyritysten ominaisuudet*

Juntunen, K., Toivonen, A.-L. & Eskelinen, P. 2006. Kalastusmatkailuelinkeinoa koskevan tiedontuotannon edellytykset Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Kala- ja riistaraportteja nro 400, 2006. 21 s. + liitt.

Toivonen, A.-L. 2008. Kalastusmatkailu numeroina. Kyselytutkimus yrittäjille. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 13/2008*. 32 s.

3.2.2. Ekosysteemipalveluista luontomatkailutuotteiksi: Merikarvian kalastuskulttuuri ja kalastusmatkailun kehityspotentiaali

Merikarvianjoki on Kymijoen ohella eteläisen Suomen vetovoimaisin jokikohde. Lisäksi merialue on tunnettu Ouran saaristosta ja rannikkokylät ammattikalastukseen nojaavasta kulttuurista. Tutkimuksen tavoitteena oli tunnistaa, miten kulttuurisia ekosysteemipalveluja on hyödynnetty luonto- ja kulttuurimatkailussa. Hankkeen avulla selvitettiin, millaista matkailullista kehityspotentiaalia kulttuuristen ekosysteemipalveluiden osalta Merikarvialla on.

Tutkimusaineisto hankittiin tekemällä kenttähavainnointia ja haastatteluja Merikarvialla syysmarraskuussa 2011. Haastateltavat olivat vapakalastuskurssilaisia, jokivarren vapakalastajia, matkailuyrittäjiä ja paikallisia kulttuuriaktiiveja.

Niinpä nykyisin Merikarvianjoen vaelluskaloille otolliset lisääntymisalueet rajoittuvat 25 kilometrin mittaiselle alajuoksulle. Jokeen nousee valtaosin istutuksista peräisin olevaa meritaimenta, lohta ja siikaa. Kalastusmatkailun selkärangan muodostaa kuitenkin kirjolohi, joka ei vaella pitkiä matkoja ja katoa mereen, vaan pysyy lähellä istutuspaikkaa. Sesongin aikaan pyyntikokoisia kirjolohia istutetaan jokeen viikoittain. Monelle kalastajalle suuret yli viiden kilon kirjolohet ovat haluttua saalista. Kirjolohi pitää yllä hyvää saalisvarmuutta ja asiakkaat tyytyväisinä.

Aikoinaan mittavasta ja työvoimavaltaisesta silakankalastuksesta kummunnut erilaisten väestöryhmien välinen yhteistyö näkyy paikallisyhteisöjen toimintatavoissa ja käytännöissä. Kyläaktiivit ovat lujasti aluetietoisia ja heillä into tunnistaa paikalliskulttuurista näkyviä kohteita. Paikallisyhteisöissä taloudellisen menestymistä tärkeämpää on ollut yhteenkuuluvaisuuden tunne ja säännöllinen toimeentulo. Yksi paikallisen yhteistyön ilmentymä on kalavedenomistajien yhteenliittymä, Kalakierros, joka hallinnoi joen kehittämistä muun muassa lupatuloista saaduista istutuksista. Yhteistyö on kantanut hedelmää ja jokikalastuksen suosio on 2000-luvulla kasvanut huomasti ja nykyisin jokikalastus on saavuttanut sosiaalisen kestäväytensä rajat.

Tulosten mukaan paikalliset toimijat ovat havahtumassa siihen, että lähitulevaisuudessa matkailua on kehitettävä uusista lähtökohdista. Jokivarressa harjoitettu kalastusmatkailu on istutusten varassa jatkossakin, mutta toiminnan kestävyyttä on ryhdyttävä hakemaan myös muualta. Katse tulisi suunnata myös merelle, jossa on yhtä lailla sitoutuneille kalastajille kuin tavallisille vapaa-ajankalastajille elämyksellisiä ja kiinnostavia saalisikohteita. Toinen merkittävä vaihtoehto voisi olla lapsiperheiden houkuttelu joelle, sillä kirjolohi takaa hyvän saalisvarmuuden. Tätä vaihtoehtoa voi perustella rannikkokylien ja saariston poikkeuksellisen lukuisilla ja monipuolisilla kulttuuri- ja luontokohteilla. Kaiken tämän lisäksi vuonna 2011 perustetun Selkämeren kansallispuiston oletetaan houkuttelevan paikkakunnalle etupäässä matkailevia perheitä, jotka eivät myöskään karsasta vapakalastusta.

Kehityksen kannalta on oleellista, jatkuuko paikallisten toimijoiden välillä riittävä yhteisymmärrys joki- ja merimatkailun kehittämistavoitteista. Palveluiden uudelleen arviointi ja tuotteistaminen voivat jäädä ulkopuolisten konsulttien pelikentäksi, mikä saattaisi tuoda paikkakunnalle uudet ja vie-

raat käytännöt. Pahimmillaan kehitys voisi uhata esimerkiksi paikallisten harjoittamaa vapaaehtoista kulttuurisyötä, mikä on rakentunut ja muuttunut luonnon ja paikallisten tapojen sekä kokemusten mukana. Matkailun kannalta on tärkeää pitää yllä ja kunnostaa vanhoja kalastuskulttuurikohteita mutta yhtä tärkeää on muovata kulttuuria nykyajan tarpeisiin. Tässä on myös kulttuuristen ekosysteemipalveluiden tarjoama käytännöllinen ja käsitteellinen mahdollisuus.

Hanke: *Kulttuuriset ekosysteemipalvelut kalastusmatkailussa*

Reunanen, S., Salmi, J. & Hiedanpää, J. 2012. Merikarvianjoki – elämysten ja toimeentulon virta. *Matkailututkimus* 2: 7–23.

Hiedanpää, J., Mellanoura, J., Reunanen, S., Karjalainen, T.P. & Saarinen, J. Ecosystem services in fishing cultures: sense-ethnographic explorations of the potential for service design in fishing tourism in Merikarvia, SW Finland. (käsikirjoitus).

Reunanen, S., Hiedanpää, J. & Mellanoura, J. 2013. Merikarvianjoella on vetovoimaa. *Suomen Kalastuslehti* 2: 16–17.

3.2.3. Karhujen katselupalveluiden tuottaminen on uusi ja kasvava maaseutuelinkeino

Karhujen ja muiden eläinten katselua ja kuvausta tarjoavia matkailun ohjelmapalveluyrityksiä on viime vuosina syntynyt erityisesti Itä-Suomeen, Kuusamon ja Lieksan välille, missä on kaunista, erämaista luontoa ja tiheät karhukannat. Tutkimuksessa haastateltiin 15 karhujenkatseupalvelua tarjoavaa yritystä vuonna 2008. Näistä yhdeksän sijaitsi Kainuussa, neljä Pohjois-Pohjanmaalla Kuusamon alueella ja kaksi Pohjois-Karjalassa.

Katselumatkailu perustuu haaskojen käyttöön. Haaskaruokintapaikan lähellä on kojuja, joista matkailijat illan ja yön aikana tarkkailevat ruokailemaan tulevia eläimiä. Haaskana käytettiin yleisimmin kalaa. Tärkein eläin, jota matkailijat tulivat katsomaan, oli Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla karhu, Pohjois-Karjalassa ahma. Haaskoilla on mahdollista nähdä myös lintuja ja muita nisäkkäitä.

Katselumatkailuyritykset työllistivät yhteensä yritysten ilmoitusten mukaan 43 henkilötyövuotta, josta varsinaisen karhujenkatselun osuus oli n. 17 htv. Yritysten keskimääräinen liikevaihto oli 215 000 euroa, vaihtelu oli kuitenkin hyvin suurta, 10 000–800 000 euroa. Varsinaisen karhumatkailun osuus liikevaihdosta vaihteli muutamasta prosentista 95 %:iin.

Karhuja katsomaan tuli asiakkaita sekä Suomesta että ulkomailta. Kainuun alueen yrityksissä asiakkaista 63 % tuli ulkomailta, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa vähän vähemmän. Ulkomaiset asiakkaat olivat pääasiassa Keski-Euroopasta. Kainuun yrityksissä kävi eniten asiakkaita, keskimäärin 314 vuodessa.

Yritykset arvelivat luontomatkailun kasvavan sekä kotimaakunnassaan että koko Suomessa. Karhujen katselumatkailun lisääntymiseen uskoi 80 % haastatelluista. Mahdollisen kasvun arveltiin tapahtuvan nykyisten yrittäjien laajentaessa toimintaansa. Kasvun esteinä nähtiin hyvien katselupaikkojen puute ja se, että niitä on vaikea saada käyttöön.

Hanke: *Karhun haaskakuvauksen taloudelliset vaikutukset*

Eskelinen, P. 2009. Karhut elinkeinona - millaisia ovat katselupalveluja tarjoavat yritykset? *Riista- ja kalatalous - Selvityksiä* 15/2009

3.2.4. Luonnonvaratalouden taloudelliset ohjauskeinot

Hankkeessa on tutkittu luonnonvarojen säätelymekanismeja ja taloudellisten ohjauskeinojen vaikutuksia elinkeinojen rakenteeseen ja kannattavuuteen. Tavoitteena on ollut selvittää luonnonvaravuokran muodostumista sekä säätelymekanismien ja markkinarakenteen vaikutuksia kalastukseen ja kalastuksen rakenteeseen Suomessa ja muualla Euroopassa. Sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen että sen ohjaukseen liittyy luontaisesti epävarmuutta: epäsymmetrinen informaatio ja epätäydellinen toimeenpano vaikuttavat kalastajan käyttäytymiseen, strategiaan. Hankkeessa on selvitetty näiden epävarmuuksien vaikutusta ohjaukseen (peliteoria) sekä tarkasteltu mekanismeja, joilla voidaan päästä haluttuun päämäärään näistä epävarmuuksista huolimatta (mekanismisuunnittelu).

Hanke: *Taloudelliset ohjauskeinot luonnonvarataloudessa*

3.2.5. Lohenkalastuksen taloudelliset vaikutukset samaa tasoa ammatti- ja vapaa-ajankalastuksessa

Tarkastelun kohdejoukkoina olivat suomalaiset lohen ammattikalastajat Pohjanlahden rannikon maakunnissa ja Ahvenanmaalla sekä vapaa-ajankalastajat Suomenpuoleisella Tornionjoella ja Simojoella. Vertailukohtina käytettiin ammattikalastuksessa saaliin arvotietoja kalastajalta aina vähittäismyyntiin saakka sekä vapaa-ajankalastuksessa tietoja kalastajien rahan käytöstä. Lähtöaineistojen erilaisuudesta huolimatta panos-tuotos-analyysi tuotti kalastusmuotojen taloudellisista tuotantovaikutuksista vertailukelpoista tietoa.

Lohenkalastuksen taloudellisia vaikutuksia vertailtiin vuosien 2003–2008 tietojen perusteella, mutta erityishuomio oli vuodessa 2008. Vuoden 2008 alussa kiellettiin lohen ajoverkkokalastus Itämerellä, mikä muutti Itämeren lohenkalastusta, ja siksi juuri kyseisen vuoden tulokset ja muutokset aikaisempaan ovat tässä raportissa tarkastelun kohteena.

Ammattikalastus kytkeytyy elintarviketuotantoon ja pyrkii tuottamaan lohta tehokkaasti kuluttajien tarpeisiin, joten sen vaikutukset kohdistuvat pääosin kalatalouden piiriin ja pääosin kalastajien kotiseuduille, Pohjanlahden rannikolle ja Ahvenanmaalle. Vapaa-ajankalastuksen vaikutuksista noin kaksi kolmasosaa kohdentuu Lapin maakuntaan ja lähinnä jokialueiden matkailuun (kauppa- ja matkailuyritykset), ja vain noin kolmasosa muualle maahan. Huomionarvoista on vaikutusten erilainen kohdentuminen tarkasteltavien kalastusmuotojen erilaisen luonteen vuoksi.

Lohen ammattikalastuksen vuoden 2008 tuotantovaikutukset olivat noin 5,6 milj. €. Noin kolmannes kertyi lohesta ja loput muusta saaliista. Muu saalis laskettiin mukaan, koska sen katsottiin olevan lohenkalastajalle taloudellisesti niin merkittävä, että ilman sitä ei kalastettaisi myöskään lohta. Verrattuna vuosiin 2003–2007, jolloin ajoverkkokalastus oli vielä sallittua, lohen ammattikalastuksen tuotantovaikutukset pienenevät vuonna 2008.

Lohen vapaa-ajankalastuksen tuotantovaikutukset Tornionjoella ja Simojoella olivat vuonna 2008 noin 5,4 milj. € eli lähes lohen ammattikalastuksen suuruisia.

Ammattikalastuksen työllisyysvaikutukset olivat keskimääräisen tuotantotason perusteella koko saaliin osalta 75 henkilötyövuotta, josta lohen osuus oli 27 henkilötyövuotta. Vapaa-ajankalastuksen työllisyysvaikutukset olivat 66 henkilötyövuotta.

Hanke: *Lohenkalastuksen taloudelliset vaikutukset: Pohjanlahti ja pohjoiset joet*

Storhammar, E., Pakarinen, T., Söderkultalahti, P. & Mäkinen, T. 2011. Lohenkalastuksen taloudellisten vaikutusten vertailua: lohen ammattikalastus Pohjanlahden maakunnissa ja vapaa-ajankalastus Tornionjoella ja Simojoella. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia ja selvityksiä, nro 13, 2011.35 s.

3.3. Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot

Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot – teemassa tutkittiin eläinluonnonvarojen hallinnan toimivuutta ja hyväksyttävyyttä eri ryhmien kannalta sekä arvioitiin erilaisia vaihtoehtoisia tapoja hallita eläinluonnonvaroja. Tarkastelun kohteena ovat olleet sekä viralliset ohjauksjärjestelmät että kulttuuriset käytännöt ja arvostukset.

Keskeisiä tutkimusaiheita olivat eläinluonnonvarojen käytön suunnittelun, vuorovaikutuksen ja ohjauksen käytännöt sekä ristiriitojen käsittelyn ja hallinnan edellytykset.

3.3.1. Tutkimuksella voidaan löytää välineitä helpottamaan suteen liittyviä ristiriitoja

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos aloitti Suomen Akatemian rahoituksella tutkimuksen ”Instituutioiden yhteensopivuuden ongelma suomalaisessa suurpetopolitiikassa” syksyllä 2011. Nelivuotisen tutkimushankkeen tarkoituksena on selvittää, mistä johtuu etteivät viralliset yhteiskunnalliset järjestelyt (pelisäännöt ja politiikat) onnistu vahvistamaan kaikkien kansalaisten luottavaisuutta suurpetoasioiden hallinnointiin tai susipolitiikan perustaksi luotuun tieteelliseen tietoon. Ongelmalliselta näyttää nimenomaan se, miten politiikan muodostaminen ja toimeenpano kohtaa kansalaisyhteiskunnan.

Virallisen susipolitiikan ja yhteiskunnan ajattelu- ja toimintatapojen yhteensopimattomuus aiheuttaa vääryyksiä, epätoivoa, kiukkua, turhautuneisuutta ja lopulta riitoja ja virheitä. Täydellistä yhteensopivuutta ei voida saada aikaan, mutta kohtaamattomuuden ja yhteensopivuuden syihin ja perusteisiin voidaan kuitenkin saada jonkunlaista tolkkua. Samalla myös suurpeto- ja riistapolitiikkaan voidaan keksiä uusia paikallisia sisältöjä ja politiikan jalkautumiseen ja toimeenpanoon uusia paikallisia keinoja. Tämä on sosioekologisen hankkeemme tutkimuksellinen lähtökohta.

Susikannan hallinta on jatkuvien ristiriitojen lähde. Kuten ristiriidoissa yleensäkin, myös susiasioissa hallinnan ristiriitojen taustalla on vääryyskokemus. Vääryyskokemus syntyy silloin, kun henkilö, perhe tai ryhmä kokee oikeutensa tulleen loukatuksi. Vääryyskokemuksissa koetut oikeudet ovat vastakkain. Kokemus siitä, että oikeutta on jonkun toimesta loukattu synnyttää negatiivisia sosiaalisia tunteita – kiukkua, turhautumista ja inhoa. Vääryyskokemuksien ja tilanteeseen liittyvien oikeuksien tunnistaminen ja käsittely ovat ristiriitojen hallinnan ydintä. Olennaista olisi löytää uskottava ja hyväksyttävä perustelu sille, miksi yhden oikeus painaa jossakin tilanteessa enemmän kuin toisen. Silloin kun osapuolet ovat oikeuteensa oikeutettuja, pitää olla jonkinlainen mekanismi, jolla heikommalle jäävälle korvataan tai hyvitetään se, että hänen oikeutensa kääntyikin velvollisuudeksi hyväksyä ja kantaa toisten oikeuksien harjoittamisesta seuraavat kielteiset vaikutukset.

Susikannan hoitosuunnitelman päivitys käynnistyy 2013, ja se tarjoaa tällaiselle yleisen päämäärän ohjaamalle prosessille lupaavan lähtökohdan. Samalla kun prosessin kuluessa vääryyskokemukset ja oikeudet nousevat konkreettisesti esiin, avautuu väylä paikallisille kokeiluille, ratkaisuille ja toimintatavoille. Tämä kuitenkin edellyttää konkreettisen hoitosuunnitelmatyön ja kannanhoitosuunnitelman toimeenpanon jalkautumista reviiritasolle ja pyrkimystä sovittaa yhteen suden ja ihmisten elämäntavat, oikeudet ja velvollisuudet käytännöllisin ratkaisuin.

Tähänastisten tulostemme mukaan olennainen kysymys päivitystyön kynnyksellä on, miten hallinto saa pidettyä yllä eri toimijaryhmien toivoa susipolitiikan kehittymisestä suuntaan, joka pitää susikannan elinvoimaisena ja susikriittisen kansalaisyhteiskunnan huolet, tarpeet ja toiveet agendalla ja järkevien konkreettisten ja lainmukaisten toimien ja kokeilujen piirissä. Toivoa synnyttäisi nimenomaan se, että susivihan ja susisodan lietsontaan sijaan kansalaisyhteiskunta aktivoituisi keksimään konsteja ja instrumentteja, jotka helpottavat suden kanssa elämistä. Kun ratkaisu ei voi olla kaikkien susien poisto, konfliktien ylittämisen keinojen olisi yksittäisten ongelmaeläinten poistojen rinnalle löydettävä ennaltaehkäisevien toimenpiteiden työkalupakista. Ratkaisut syntyvät hallinnon, paikallisyhteisöjen ja tutkimuksen kokeiluhallusta ja yhteistyöstä. Näin täsmennetään vanhoja oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tunnustetaan ja luodaan uusia. Sinänsä yksinkertaisesti mielekäs kansalaistoiminta, taloudelliset mahdollisuudet ja oikeudet syntyvät uudentavasta kannustuksesta ja ryhtyä lailliseen kannanhallintaan ja ennaltaehkäiseviin töihin.

Hanke: *Instituutioiden yhteensopivuuden ongelma suomalaisessa suurpetopolitiikassa, FITPA*

- Hiedanpää, J., Kotilainen, J. & Salo, M. 2011. Unfolding the organised irresponsibility: Ecosystem approach and the quest for forest biodiversity in Finland, Peru and Russia. *Forest Policy and Economics* 13, 159–165.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D.W. 2011. The harmonization game: Reason and rules in European biodiversity policy. *Environment Policy and Governance* 21, 99–111.
- Hiedanpää, J. & Pellikka, J. 2012. Virheen politiikka: susiasioiden hallinta Varsinais-Suomessa. *Alue ja ympäristö* 42(2), 58–69.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D. W. 2012. Contestations over biodiversity protection: Considering Peircean semeiosis. *Environmental Values* 21(3), 357–378.
- Hiedanpää, J., Jokinen, A. & Jokinen, P. 2012. Making sense of the social: Human-nonhuman constellations and the wicked road to sustainability. *Sustainability: Science, Practice & Policy* 8, 15–24.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Rannikko, P. 2012. Minne mennä metsälle? *Suomen Riista* 58, 30–41.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D. W. Payments for Ecosystem Services: Durable Habits, Dubious Nudges, Doubtful Efficacy. *Journal of Institutional Economics*. Accepted.
- Naukkarinen, I. 2013. Turvallisuusperusteinen susien suojelusta poikkeaminen hukassa: Lainoppia ja empiiristä oikeustutkimusta pihasukasiasetuksesta. OTM-tutkielma. Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D.W. 2013. The Stakeholder Game: Pleadings and Reasons in Environmental Policy. *Journal of Speculative Philosophy* 27(4), 425–441. Hiedanpää, J. 2013. Institutional misfits: Law and habits in Finnish wolf policy. *Ecology and Society* 18(1):24.
- Hiedanpää, J. 2013. Paikallisuuden paradoksi. Teoksessa Björn, I., Jokinen, P., Kotilainen, J., Schuurman, N. & Sireni, M. (toim.) *Korpososiologi(aa)*. Kuopio: University Press of Eastern Finland. 224–238.
- Lähteenmäki, L. 2013. Suden hetkiä mediassa. Tutkimus susiuutisten kerronnasta ja susiin liittyvien tunteiden representaatioista lounaissuomalaisissa sanomalehdissä. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos.
- Peltola, T., Ratamäki, O. & Pellikka, J. 2013. Salametsästys ja oikeuttamisen yhteisölliset strategiat. Teoksessa Björn, I., Jokinen, P., Kotilainen, J., Schuurman, N. & Sireni, M. (toim.) *Korpososiologi(aa)*. Kuopio: University Press of Eastern Finland. 208–223.

3.3.2. Eläinpolitiikka haastaa kalastuksen kestävyden ja ympäristönsuojelun

Yhteiskunnassa suhtautuminen eläimiin ja luontoon on muuttumassa, mikä ilmenee eläinlajien suojelun voimistumisena ja eläinten hyvinvointiin liittyvien eettisten kysymysten esille nostamisena. Uusi eläinpolitiikka aiheuttaa haasteita kalataloudelle ja ympäristölle. Merkittävimmät, kalastukseen liittyvät eläinpoliittiset haasteet liittyvät harmaahylje- ja merimetsokantoihin sekä pyydystä ja päästä -kalastukseen.

Kalastuksen tasapainoinen hallinta edellyttää uusien eläin- ja suojelupoliittisten haasteiden huomioonottamista. Hankkeessa analysoidaan yhteiskuntatieteellisin menetelmin osallisten ryhmien ja päätöksentekojärjestelmän toimintaa.

Itämeren harmaahylkeiden määrä on lisääntynyt ja hylkeitä pidetään rannikkokalastuksen keskeisenä ongelmana. Suomen rannikolla nopeasti voimistuneet merimetsoyhdyksunnat koetaan uhkaksi sekä kalastukselle että kalankasvatukselle. Hankkeen pääpaino on merimetson ja Suomen rannikkokalastuksen välisissä vuorovaikutuksissa. Tarkasteluissa hyödynnetään monitieteisen Euroopan laajuisen verkostohankkeen tuloksia muun muassa konfliktien hallintamalleista.

Hankkeessa tutkittiin pyydystä ja päästä –kalastusta suomalaisen kalastuskulttuurin ja eläinpolitiikan näkökulmista sekä kartoitettiin merimetson ammattimaiselle kalastukselle aiheuttamia ongelmia. Myös hylkeiden rannikkokalastukselle aiheuttamia ongelmia sekä hylkeidensuojelualueiden vaikutuksia tarkasteltiin. Merimetso- ja hyljeongelmat kietoutuvat toisiinsa. Puolet rannikkokalastajista katsoo merimetson vaikeuttavan kalastuselinkeinoon harjoittamista. Ammattikalastus selvitys on tuottanut tietoa, jonka pohjalta on arvioitu merimetsoihin kohdistuvia toimenpiteitä.

Hanke: *Kalastuksen kestävyys ja eläinpolitiikka – merimetso ja hylkeet*

Salmi, P. 2008. Merimetsot ja kalatalous – monitieteinen ongelmakenttä. *Apaja* 1/2008, s. 20-22.

Salmi, P. 2009. Rural resource use and environmentalisation: governance challenges in Finnish coastal fisheries. *Maaseudun uusi aika. Finnish Journal of Rural Research and Policy, Special Issue 2/2009. Volume 17: 47-59.*

Salmi, J., Salmi, P. & Moilanen, P. 2010. Ammattikalastus ja merimetso: merestä eläntöön hankkivien näkemyksiä. *Riista- ja kalatalous - Selvityksiä* nro 1. 18 s.

Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Merimetsosta vaihtelevasti haittaa kalastajille. *Kalastaja* 34(1): 6-7.

Salmi, P. & Ratamäki, O. 2011. Fishing Culture, Animal Policy, and New Governance: A Case Study of Voluntary Catch-and-Release Fishing in Finland. In T.D. Beard, R. Arlinghaus, and S.G. Sutton (eds): *The Angler in the Environment: Social, Economic, Biological, and Ethical Dimensions. Proceedings of the 5th World Recreational Fishing Conference. American Fisheries Society, Bethesda, Maryland, USA. American Fisheries Society Symposium 75: 235-249.*

Salmi, P. 2012. The social in change: property rights contradictions in Finland. *Maritime Studies* 11: 2. <http://www.maritimestudiesjournal.com/content/11/1/2>

Salmi, P. & Ratamäki, O. 2012. C&R-kalastus virran pyörteissä. *Suomen Kalastuslehti* 119(2): 28–30.

Ratamäki, O. & Salmi, P. 2012. Eläimet lähellämme. *Alue ja Ympäristö* 41(2): 1–2.

Salmi, P. 2013. Kuin kala kuivalla maalla – kalastuselinkeino postproduktivismiin pyörteissä. Julkaisussa: I. Björn, P. Jokinen, J. Kotilainen, N. Schuurman & M. Sireni (toim.) *Korpisosiologi(aa)*. University Press of Eastern Finland. Pp. 239-252.

3.3.3. Ammatti- ja vapaa-ajankalastajat haluavat suojella saimaannorppaa mutta myös kalastaa

Hankkeessa tuotettiin tietoa saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittamista varten. Perustietoa norppa-alueen ammatti- ja vapaa-ajan kalastuksesta ja sen suhteesta nykyisiin ja suunniteltuihin saimaannorpan suojelutoimenpiteisiin tarvitaan arvioitaessa erilaisten suojelutoimenpiteiden vaikutuksia. Hanke jakautui kahteen osaan. Hankkeen ensimmäisessä osatutkimuksessa tutkittiin kansalaisten saimaannorppahavaintojen vapaaehtoistyön hyödyntämistä norppakannan seurannassa, suojelussa ja kalastusrajoitusten muodostamisessa.

Toisessa osatutkimuksessa selvitettiin, millaista ammattimaista pyyntiä ja vapaa-ajan verkkokalastusta norppa-alueella harjoitettiin ja millaisia olivat norppansuojelun perusteella tehtyjen pyyntirajoitusten vaikutukset kalastukseen.

Saimaannorpan suojelun perusteella tehdyt pyyntirajoitukset ovat kaventaneet ammattikalastuksen strategisia vaihtoehtoja ja lisänneet epävarmuutta verkko- ja rysäkalastuksessa. Vapaa-ajankalastuksen yleisyys ja monimuotoisuus on yksi keskeisimmistä haasteista eri tahojen välisen yhteistoiminnan kehittämiseksi. Erityisesti muualla asuvien vapaa-ajankalastajien suuri määrä vaikeuttaa paikallisia kalastusrajoituksia koskevan tiedon välitystä. Ristiriitojen lieventämiseksi tarvitaan yhä tiiviimpää vuoropuhelua ja yhteistyötä keskeisten intressiryhmien välillä.

Hanke: *Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittaminen*

Salmi, J., Salmi, P. & Hirvonen, E. 2011. Ammattikalastus saimaannorppa –alueella. RKTL:n työraportteja 16/2011. 20 s.

Kolari, I., Hirvonen, E., Salmi, P. & Salmi J. 2011. Vapaa-ajankalastus saimaannorpan esiintymisalueella. RKTL:n työraportteja 17/2011. 29 s.

Salmi, P., Salmi, J. & Hirvonen, E. 2012. Ammattikalastuksen haasteet saimaannorpan elinalueella. *Kalastaja* 36(4): 5.

Kolari, I. & Salmi, P. 2012. Saimaannorppa jakaa mielipiteet. *Suomen Kalastuslehti* 119(7): 16–18.

Salmi, P., Kolari, I., Auvinen, H., Kunnasranta, M., Eskelinen, P., Mellanoura, J. & Hirvonen, E. 2013. Kalastus, saimaannorppa ja norppahavainnointi. *Riista- ja kalatalous - Tutkimuksia ja selvityksiä*, nro 3. 34 s.

3.3.4. Hirvi, susi ja ihminen - kohtaamisia metsässä

Suomen Akatemian rahoittama Hirvi, susi ja ihminen, ekosysteemipalvelut ja luova hallinta -hanke oli käynnissä vuosina 2008–2011. Hanketta koordinoi Itä-Suomen yliopisto.

Hirven, suden ja ihmisen vuorovaikutteinen suhde tuottaa sekä hallinnollisia että tieteellisiä ongelmia suomalaiselle ympäristön ja luonnon hoidolle ja suojelulle. Ongelma ei niinkään ole kahden pedon, suden ja ihmisen, kilpailevasta suhteesta hirveen, vaan siitä, kuinka kaikki kolme yhdessä ovat järjestäytyneet suhteessa luonnonvaroihin ja vaikuttaneet toinen toisiinsa. Tämä ongelmanasettelu avaa väyliä monitieteiselle tutkimukselle koskien monitasoisia instituutioita sekä hallintarakenteiden ja -prosessien yhteiskehitystä.

Tutkimus keskittyi neljän laajan ongelman selvittämiseen:

- Millaisia ekosysteemipalveluja hirvi, susi ja ihminen tuottavat toisilleen?
- Millaisia institutionaalisia järjestelmiä on syntynyt ja suunniteltu niiden ekosysteemipalveluiden rajoittamiseksi, mahdollistamiseksi ja vapauttamiseksi?
- Kuinka ja miksi nämä institutionaaliset järjestelmät ja hallintarakenteet ovat muuttuneet?
- Mitä pyrkimyksiä sovittujen pelisääntöjen ja yhteistoimintamuotojen on ollut tarkoitus edistää?

Tutkimus oli monitieteinen, monitasoinen ja kokeellinen. Siinä hyödynnettiin toimintatutkimuksen ohella määrällisiä ja laadullisia metodeja. Tutkimustulosten ansiosta opittiin paremmin ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitystä ja luonnetta osana paikallisten ja alueellisten luonnonvarojen kestävää käyttöä. Tulosten avulla voidaan myös paremmin ymmärtää institutionaalisten muutosten sisä- ja ulkosyntyisiä syitä. Tutkimuksella oli myös käytännöllinen merkitys. Sen avulla vaikutettiin luonnonvarojen hallintarutiineihin, paikallisen ja alueellisen hirvikannan hallinnan sekä itse hirvenmetsästyksen tapoihin.

Hanke: *Hirvi, susi ja ihminen, ekosysteemipalvelut, instituutiot ja luova hallinta, HirSu*

- Hiedanpää, J. 2007. Uusiutuvien luonnonvarojen arvottaminen - Hirvi opetustapauksena. *Maaseudun uusi aika* 3/2007, 75-80.
- Härkönen, S. & Hiedanpää, J. (toim.) 2007. Poliittinen hirvi yhteiskuntatieteellisen hirvitutkimuksen haasteet. *Metlan työraportteja* 47.
- Härkönen, S. & Hiedanpää, J. 2007. Kolmiodraama vai yhteiskehitys? - hirvi, suurpedot ja maaseudun väestö. *Maaseudun Uusi Aika* 2/2007. Eläinteemanumero. s. 64-69.
- Pellikka, J. 2007. Riistaeläinkannat maaseudun muutoksessa? *Maaseudun Uusi Aika* 2/2007. Eläinteemanumero. s. 43-49.
- Pellikka, J., Härkönen, S., Hiedanpää, J. & Jaakkola, J. 2008. Hirvenmetsästysseurueiden käsityksiä sidosryhmien suhtautumisesta pyyntilupien käyttöön. *Suomen Riista* 54, 28-40.
- Pellikka, J. & Salmi, P. 2008. Collaborative Moose Hunting Planning: A Finnish Case. *Human Dimensions of Wildlife* 13(6), 400-415. Ratamäki, O. 2008. Finland's Wolf Policy and New Governance. *Journal of Environment and Development* 17(3), 316-339.
- Ratamäki, O. 2008. Susipolitiikka toimijaryhmien tarinoissa. *Maaseudun Uusi Aika* 17(2), 5-24.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J., Härkönen, S. & Jaakkola, J. 2009. Metsästys palveluksena: Hirvenmetsästysseurueet hirvivahinkojen vähentäjänä. *Suomen Riista* 55: 71-82.
- Pellikka, J. & Lindén, H. 2009. Riistanrikkausindeksien suhde yksittäisten lajien ja lajiryhmien runsauksiin. *Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia* 5/2009. Pellikka, J. & Viitala, M. 2009. Mitä luontoharrastukset kertovat metsästäjien monitoimisuudesta? *Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia* 6. 26 s. Ratamäki, O. 2009. Yhteiskunnallinen kestävyys ja hallinta suomalaisessa susipolitiikassa. *Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja* nro 94. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta, Joensuun yliopisto, Joensuu. http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/ratamaki_yhteiskunnallinen/
- Ratamäki O. 2009. Onko susiongelma suuri yhteiskunnallinen ongelma? *Suden Aika* 4/2009, 7-11. http://luontoliitto.fi/susiryhma/PDF/sa_4_2009.pdf
- Sirkkiä, S., Pellikka, J. & Lindén, H. 2010. Balancing the needs of capercaillie (*Tetrao urogallus*) and moose (*Alces alces*) in large-scale human land use. *European Journal of Wildlife Research*.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D. W. 2010, online. The Harmonization Game: Reasons and Rules in European Biodiversity Policy. *Environmental Policy and Governance*.
- Hiedanpää, J., Suvantola, L. & Naskali, A. (toim.) 2010. Hyödyllinen luonto: ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana. *Vastapaino*, Tampere.
- Norberg, H., Kojola, I. & Härkönen, S. 2010. *Petovahinkojen tunnistamisopas*. Keski-Suomen Painotuote Oy, Äänekoski 2010.
- Rannikko, P., Hiedanpää, J., Pellikka, J., Ratamäki, O., Härkönen, S. & Salmi, P. 2011. Kohtaamisia metsässä - eläinkiistoista yhteistoimintaan. *Metsä Kustannus*. 213 s.

3.3.5. Suurpetoneuvottelukunnat osana suurpetokantojen hoitoa

Alueelliset suurpetoneuvottelukunnat ovat syntyneet maakuntien viranomais- ja järjestötoimijoiden epävirallisina ja omaehtoisina eliminä käsittelemään suurpetoihin ja niiden hallinnointiin liittyviä kysymyksiä ja ristiriitoja. Tämä pyrkimys saa kansallisen tason tukea suurpetojen hoitosuunnitelmissa.

Hankkeessa tarkasteltiin asiakirja-, kysely- ja haastatteluaineistoon pohjautuen neuvottelukuntien tähänastista kehitystä ja tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoja. Ristiriitojen, niiden ilmenemisen ja käsittelyn näkökulmasta huomio keskittyi nykyisten neuvottelukuntien edustajien näkemyksiin intressiedustuksen kattavuudesta ja kyvystä kehittää toimijoiden välistä vuorovaikutusta nykyisen kaltaisessa tai vaihtoehtoisissa institutionaalisissa kehyksissä.

Hankkeen tavoitteena oli tutkia luonnonvarojen hallintaan liittyvien erilaisten intressien yhteensovittamista, erityisesti suurpetokysymysten osalta. Tutkimuksessa tarkasteltiin jo toiminnassa olevien suurpetoneuvottelukuntien merkitystä ristiriitojen lieventämisessä.

Useimmat suurpetoneuvottelukuntien osallistujatahoista katsoivat neuvottelukuntansa onnistuneen lieventämään ristiriitoja. Intressien edustus katsottiin neuvottelukunnassa yleisesti ottaen riittävän laajaksi ollakseen maakunnallisesti kattava ja tuodakseen ristiriidat käsittelyyn. Suurpetotiedon välittäjänä neuvottelukunnat olivat onnistuneet kehittämään vuoropuhelua alueellisten intressien välillä, mutta tiedonvaihtoa maakunnan asukkaiden, muiden alueiden suurpetotoimijoiden sekä kansallisen hallinnon kanssa haluttiin tehostaa.

Hankkeen tulokset toivat esiin monia tieteellisesti mielenkiintoisia eläinkantojen hallintaan liittyviä havaintoja, ja niiden popularisointi esitelmien ja julkaisujen muodossa siirsi tulokset tehokkaasti hallinnon hyödynnettäväksi.

Hanke: *Suurpetoneuvottelukunnat osana suurpetokantojen hoitoa*

- Pellikka, J. & Salmi, P. 2007. Osallisuus suurriistakantojen sidosryhmäneuvotteluissa – keitä maakunnallisissa riista-asioissa kuullaan? *Suomen Riista* 53: 64-75.
- Pellikka, J. 2007. Riistaeläinkannat maaseudun muutoksessa? *Maaseudun Uusi Aika* 2/2007. Eläinteemanumero. s. 43-49.
- Pellikka, J. 2007. Suomi, Ruotsi ja Norja hakevat neuvottelukunnista osaratkaisuja suurpetoristiriitoihin. Sarvi. Riista-asioiden uutiskirje 4/2007. Pellikka, J. & Salmi, P. 2008. Collaborative Moose Hunting Planning: A Finnish Case. *Human Dimensions of Wildlife* 13: 400-415.
- Pellikka, J., Salmi, P. & Ratamäki, O. 2008. Alueelliset suurpetoneuvottelukunnat ristiriitojen hallinnassa. *Riista- ja kalatalous - Tutkimuksia* nro 2. 32 s.
- Pellikka, J. 2011. Työpaja ratkaisi seurojen hirvijahdin. *Jahti* 45(1), 25–26.
- Pellikka, J. & Sandström, C. 2011. The role of large carnivore committees in legitimising large carnivore management in Finland and Sweden. *Environmental Management* 48(1), 212–228.
- Sandström, C., Pellikka, J., Ratamäki, O. & Sande, A. 2009. Management of Large Carnivores in Fennoscandia: New Patterns of Regional Participation. *Human Dimensions of Wildlife* 14(1), 37-50.

3.4. Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki

Teeman hankkeissa arvioitiin eläinluonnonvarapolitiikkaa ja tuotettiin tietoa, joka auttaa kehittämään ja suuntaamaan sitä. Hankkeilla etsittiin muun muassa vastauksia kysymyksiin: Miten eläinluonnonvaroja käytetään? Millaisia vaikutuksia eri päätösvaihtoehdoilla on? Toimivatko eläinluonnonvarojen käyttöä ohjaavat järjestelmät tehokkaasti? Saavutetaanko niillä toivotut tavoitteet?

Luonnonvaroja koskeva arviointi- ja päätöksenteon tuen tutkimus auttavat jäsentämään luonnonvarapolitiikan muodostamista ja tuottavat tietoa perustellun, oikein suunnatun ja legitiimin politiikan kehittämisen avuksi. Keskeisiä tutkimuskohteita olivat päätöksenteon edellytykset, suunnittelu, menettelytavat ja vaikutukset.

3.4.1. Kalastuksenhoitomaksuja käytetään kalavesien hoitoon ja tukemaan kalavesien paikallista hallintaa

Kalastajilta (18-65 -vuotiaat, muita kalastusmuotoja kuin onkimista ja pilkkimistä harrastavat) perittäviä kalastuksenhoitomaksuja käytetään kalaveden omistajille maksettaviin omistajakorvauksiin, kalastusalueiden toimintaan, alan järjestöjen toimintaan ja harkinnanvaraisiin avustuksiin alan toimijoille.

Kalastuksenhoitomaksuja kertyy vuosittain n. 5,5 milj. euroa. Kalastuksenhoitomaksuilla rahoitetaan paikallista kalatalouden hallintaa ja kalavesien hoitoa kalastusalueilla ja osakaskunnissa. Vuosittain on rahoitettu keskimäärin yli 450 edistämishanketta. Edistämishankkeiden rahoitus on usein

”siemenrahaa”, joka mahdollistaa toimenpiteiden käynnistymisen. Järjestöjen rahoituksessa kalastuksenhoitomaksu on merkittävä. Omistajakorvauksia on saanut n. 6200 osakaskuntaa.

Rahoitus hajoaa pieniin eriin, joka on hallinnon kannalta kustannustehotonta, mutta toisaalta sitoo paljon toimijoita mukaan ja tuo paikallista asiantuntemusta toimintaan. Toiminta koetaan tärkeänä ja pääosin tuloksekkaana. Kalastuksenhoitomaksupalautuksilla on työllistetty arviolta 118 htv eri puolilla maata. Lisäksi tehdään talkootyötä arviolta 40 htv. Edistämishankkeiden omarahoitussuudet, kalastusalueiden hallintotehtävien oma rahoitus sekä talkootyön arvo johtavat kalastuksenhoitomaksupalautusten 1,38-kertaistumiseen sillä rahoitetussa toiminnassa.

Hanke: *Kalastuksenhoitomaksujen vaikuttavuus*

Muje, K., Salmi, P. & Eskelinen, P. 2010. Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus. Riista- ja kalatalous - Selvityksiä 3/2010 40 s.

3.4.2. Riistatalouden vapaaehtoistyön arvo on noin 7 miljoonaa euroa

Kyselytutkimuksella vuonna 2009 selvitettiin metsästäjien tekemän lakisääteisen vapaaehtoistyön määrää ja rahallista arvoa. Selvitys perustui riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjaajille tehtyyn postikyselyyn sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen keräämään valtakunnalliseen riistakantojen seuranta-aineistoon. Tehdyn vapaaehtoistyön määrä ja kustannuksia arvioitiin erikseen lakisääteisen vapaaehtoistyön ja riistalaskentojen osalta.

Riistanhoitoyhdistyksissä tehtiin aktiivista vapaaehtoistyötä 290 htv vuonna 2008. Vapaaehtoistyön arvo on noin 7 miljoonaa euroa ja työpanos noin 300 henkilötyövuotta. Kuluja korvattiin 1,3 miljoonalla eurolla. Varallaoloon SRVA-toiminnassa käytettiin noin 1800 htv. Valtakunnallisiin riista-seurantoihin arvioitiin kuluvan vapaaehtoistyötä kaikkiaan 89 henkilötyövuotta ja matkakustannukseksi muodostui noin 390 000 euroa. Tutkimuksista saatuja tietoja on jo käytetty riistahallinnon uudistamisessa taustalähteinä.

Metsästäjien osallistuminen riistanhoitoon oli suurempaa 1990-luvulla kuin 2000-luvulla. Eri riistanhoitomuotojen suosituimmuusjärjestys oli kuitenkin pysynyt molempina ajankohtina samankaltaisena. Aktiivinen metsästäjä on myös aktiivinen riistanhoitaja, mutta tämä kytkös on heikkenemässä. Yhteisön kannustuksella ja tuella on merkittävä rooli riistanhoitoon osallistumisessa.

Hanke: *Riistatalouden vapaaehtoistyö*

Forsman, L., Wikman, M., Härkönen, S., & Eskelinen, P. 2010. Riistatalouden vapaaehtoistyö. *Riista- ja kalatalous - Selvityksiä* 10/2010. 42 s.

Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Metsästäjät tekevät runsaasti vapaaehtoistyötä. *Sarvi-uutiskirje*, 2/2010.

Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Riistalaskennat - metsästäjien vapaaehtoistyötä parhaimmillaan. *Metsästäjä* 4/2010:48-49.

Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Vapaaehtoistyö riistanhoitoyhdistyksissä - työsarkaa riittää. *Metsästäjä* 5/2010:52-53.

Wikman, M. 2010. Vapaaehtoistyö riistataloudessa. *Metsästäjä* 3/2010:8.

Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Frivilligarbetet i jaktvårdsföreningarna - finns mer än nog att göra! *Jägaren* 5/2010:62-63.

Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Viltinventeringarna - frivilligarbete av finaste märke. *Jägaren* 4/2010:48-49.

3.4.3. Vähäarvoista kalaa poistamalla lisää kalankasvatustilaa?

Kalankasvatusta on elinkeinona kehitetty määrätietoisesti ympäristöystävällisempään suuntaan varsin menestyksekkäästi. Se on ainoa vesistöjen kuormittaja, joka on pystynyt saavuttamaan ja jopa ylittämään sille asetetut ympäristötavoitteet. Tuotantoyksiköiden luvat ovat kuitenkin supistuneet niin pieniksi, että kalaa on vaikea tuottaa taloudellisesti kilpailukykyisesti.

Yhtenä vaihtoehtona tuotannon lisäämiseksi ympäristön kannalta kestäväällä tavalla on pohdittu ns. nettokuormitusjärjestelmää. Järjestelmässä kalankasvattaja voisi saada lisää kalankasvatusoikeutta sitä vastaan, että merestä poistetaan lisäkuormitusta vastaava määrä ravinteita. Tämä poistaminen tapahtuisi lisäämällä kalastusta alueella. Ravinteet otettaisiin merestä niin sanottujen vähäarvoisten kalojen (särki, lahna, kuore jne.) muodossa, jotka käytettäisiin joko elintarvikkeeksi, eläinten rehuksi tai jollain muulla ympäristöä kuormittamattomalla tavalla.

Kalankasvattaja ostaisi kalastajilta palvelua vähäarvoisten kalojen poistamiseksi. Hän siis kävisi eräänlaista päästökauppaa. Toiminta voi olla kannattavaa kalankasvattajalle, jos hän saa kasvatusoikeutta siinä määrin lisää, että yksikkökustannukset pienentyvät enemmän kuin pyynnin järjestämisen lisää kustannuksia. Pienen laitoksen ja hajanaisen sijainnin vuoksi kalankasvatuksen investoinnit ovat vajaakäytössä. Kalankasvatukseen hyvin soveltuvilla ja ympäristön kannalta edullisissa paikoissa toiminnan tuottavuutta voitaisiin lisätä laitosten yksikkökokoja kasvattamalla.

Selvityksen tavoitteena on luoda tietopohjaa vesiviljelyn nettokuormitusjärjestelmän tarvitsemia laskennallisia arviointimenetelmiä varten. Selvityksen mukaan kalankasvatuksen nettokuormitusjärjestelmä voisi olla kannattava sekä kalankasvatuseinkeinolle että kalastajalle. Julkaistussa esiselvityksessä on tehty koostusanalyysjä vähäarvoisen kalan ravinnepitoisuuksista. Tämän lisäksi on selvitetty vähäarvoisen kalan määrää Saaristomerellä pyyntitilastojen, kalastajahaastattelujen ja kaiku-luotausten avulla. Toiminnan taloudellisia tekijöitä on arvioitu ja alustavan arvion mukaan se voisi olla kannattavaa.

Hanke: *Kalanviljelyn nettokuormitusjärjestelmä*

Mäkinen, T. (toim.) 2007. Kalanviljelyn nettokuormitusjärjestelmän esiselvitys. Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 1/2007.

Pekcan-Hekim, Z. & Horppila, J. 2008. Net Loading system for fish farming, Trash fish reduction and the internal load. Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia 1/2008.

Setälä, J. & Mäkinen, T. Nettokuormituksen hyötyjä koskeva laskentamalli. Excel-tiedosto.

3.4.4. Rannikkovesien kalankasvatuksen, kalastuksen ja muun kestävä käytön yhteensovittaminen

Coexist oli laaja, kansainvälinen ja monitieteinen ohjelma, joka analysoi kalankasvatuksen ja kalastuksen sekä muiden rannikkoalueiden käyttäjien vuorovaikutuksia päämääränään näyttää suuntaa erilaisten rannikon toimintojen parempaan integraatioon, kestävyteen ja synergioihin. Synteesinä on erilaisten rannikkoalueiden käytön suunnitteluvaihtoehtojen vertailua ja suosituksia niiden tehokkaasta käytöstä.

Tutkimuksessa selvittiin nykyisten hajallaan saaristossa olevien kalankasvatustilakkojen ja keskittymän, ulkosaaristoon siirretyn tuotannon eroja. Lisäksi selvittiin mahdollisuutta soveltaa nettokuormitusjärjestelmää, jossa kalankasvattaja voisi saada lisää kalankasvatusoikeutta sitä vastaan, että merestä poistetaan lisäkuormitusta vastaava määrä ravinteita. Myös ravinteiden kierrättämistä

tutkittiin. Tämä tapahtuisi niin, että Itämeren omaa kalaa käytettäisiin rehuraaka-aineena kalankasvatuksessa.

Pienimuotoisen rannikkokalastuksen ja kalanviljelyn kestävä kehitys on riippuvainen pääsystä sopiville rannikkoalueille. Koska alueet voivat olla potentiaalisia myös muulle käytölle kuten suojelutai virkistysalueiksi tai tuulivoiman tuotantoon, alueiden käyttöön tarvitaan parempia hallinta- ja suunnittelumenetelmiä. Projektissa selvittiin myös nykyisiä hallinta- ja suunnittelukäytäntöjä ja niiden kehittämismahdollisuuksia.

RKTL ja SYKE laativat yhteensä kuusi suositusta Saaristomeren kestävä käytön edistämiseksi. Suositukset ovat:

- Itämeren raaka-aineista valmistettu kalanrehu otetaan käyttöön kalankasvatuksessa ja sitä tulisi tukea kannustimin, kuten suurempina tuotantomäärinä.
- Kansallinen kalankasvatuksen sijainninhjaussuunnitelma toteutetaan ja se otetaan huomioon ympäristölupaprosessissa.
- Merialueen suunnittelua tulisi kehittää alueellisen yhteistyön avulla.
- Kalastajia rohkaistaan vähäarvoisen kalan poistokalastukseen ja toimintaa tuetaan taloudellisesti.
- Ravinteiden poisto vähäarvoista kalaa kalastamalla otetaan mahdolliseksi kompensatiotoksi kalankasvatuksen lupia myönnettäessä.

Suosituksia hyödyttävät eri merenkäyttömuotoja. Ohjaamalla kalankasvatusta kaikkien osapuolien kannalta edullisimmille alueille vähennetään ristiriitoja muiden vesialueen käyttäjien kanssa. Sijainninhjauksella voidaan yhdistää saman yrittäjän laitoksia suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tällöin kalankasvatamoiden lukumäärä supistuisi Saaristomerellä jopa 60 prosenttia. Samalla vähentyisi puolen kilometrin säteellä kasvattamoista sijaitsevien kesämökkien määrä yli 80 prosenttia nykyisestä. Myös kalankasvatuksen kannattavuus parantuisi, sillä suurempien laitosten tuotantokustannukset olisivat pienemmät.

Hallinnan toimivuutta ja hyväksyttävyyttä edistetään eri tahojen välisellä yhteistyöllä ja erilaisten tavoitteiden yhteensovittamisella.

Itämeren alueen maiden erilainen käytäntö suhteessa vesiviljelyn lupakäytäntöihin: Suomen naapurimaissa viljelymäärä kasvaa nopeasti samaan aikaan kun se Suomessa edelleen vähenee. Yhtenä osana tutkimusta selvitettiin Suomen ja Ruotsin eroja kalankasvatuksen hallinnassa ja suunnittelussa. Molemmat maat ovat soveltaneet tiukkaa ympäristöpolitiikkaa, joka on rajoittanut tuotantoa. Viime vuosina ruotsalaiset kasvattajat ovat kuitenkin voineet lisätä tuotantoa ja suomalaiset ovat siirtäneet tuotantoaan Ruotsiin. Näin ollen tiukka suomalainen lupakäytäntö on siirtänyt tuotantoa ja työllisyys- ja ympäristövaikutuksia toisaalle Itämeren valuma-alueella.

Tutkimuksessa havaittiin, että Ruotsissa viranomaiset ovat kalankasvatustilaa hakevien kanssa tiiviimmässä vuorovaikutuksessa lupaprosessin eri vaiheissa kuin Suomessa, mikä heijastuu elinkeinon näkökulmien laajempaan huomioon ottamisena lupapäätösten sisällössä. Toisaalta suomalaisten hallinnonalojen lisääntynyt keskinäinen kanssakäynti kalankasvatuksen sijainninhjauksessa ennustaa hyväksyttävämpää ja kokonaisvaltaisempaa kalankasvatuksen hallintaa, mikä hyödyttää niin ympäristöä, yhteiskuntaa kuin elinkeinoakin. Suomessa laadittu sijainninhjaussuunnitelma vesiviljelyä varten on poikkeuksellisen edistynyt merialueiden käytön suunnittelua.

Hanke: *Rannikkovesien kalankasvatuksen, kalastuksen ja muun kestävän käytön yhteensovittaminen, COEXIST*

Suomen tutkimusryhmän laatima Itämerialueen tapaustutkimusalueen loppuraportti on saatavilla nettiosoitteesta:

http://www.coexistproject.eu/images/COEXIST/case_studies/COEXIST_Baltic_Case_Study_Report_FINAL.pdf

Muita raportteja ja julkaisuja ovat mm.:

Spatial planning of aquaculture, Finnish Archipelago Sea as a case
<http://info.ices.dk/products/CMdocs/CM-2012/Q/Q0212.pdf>

Life cycle environmental impacts of different fish farming alternatives in the Baltic Sea
<http://info.ices.dk/products/CMdocs/CM-2012/Q/Q0312.pdf>

Guidance on a Better Integration of Aquaculture, Fisheries, and other Activities in the Coastal Zone From tools to practical examples

http://www.coexistproject.eu/images/COEXIST/Guidance_Document/Best%20practices%20guidelines_FINAL.pdf

Final report on the effects of aquaculture, fisheries and other activities in coastal zones for Case Study 6 Baltic Sea. http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/EY/coexist_245178_d4.2__cs6__final.pdf

Mäkinen, T., Salmi, P. & Forsman, L. 2013. Towards interactive fish farming governance? A comparison of Finland and Sweden. *Aquaculture International*. <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10499-013-9700-3>

Projektin verkkosivut

<http://www.coexistproject.eu/>

[Coexist, Interaction in coastal waters: A roadmap to sustainable integration of aquaculture and fisheries \(RKT\)](#)

[Rannikkovesien kalankasvatuksen, kalastuksen ja muun kestävän käytön yhteensovittaminen \(COEXIST\) \(SYKE\)](#)

3.4.5. Miten Suomi kalastaa vapaa-aikana?

Vapaa-ajankalastuksen määrää ja laatua vuosina 1997, 2001, 2005 ja 2009 on selvitetty otoksiltaan varsin suurten kyselytutkimusten avulla. Vuonna 1997 voimaan tullut ns. viehekalastuslaki johti tarpeeseen vapaa-ajankalastustilastoa maantieteellisesti huomattavasti tarkempaan tiedonkeruuseen vapaa-ajankalastuksesta.

Kalastuksenhoitomaksu- ja viehekalastusmaksukertymien palauttamiseksi vesialueen omistajille on tehty kyselytutkimuksia, joissa on selvitetty kalastuspaine eli kalastuspäivien lukumäärä sekä kalastajien lukumäärä sekä lajisaaliit kalastusalueittain ja ELY-keskuksittain.

Jakoperusteita varten on laskettu kalastuksenhoitomaksuun liittyen onginta- ja pilkintäpäivät ELY-keskuksittain ja kalastusalueittain. Lisäksi viehekalastusmaksuun liittyen on laskettu viehekalastuspäivät vesialueen omistajan luvalla, viehekalastuspäivät lääniluvalla ja viehekalastuspäivät ikään perustuvalla luvalla ELY-keskuksittain ja kalastusalueittain. Tuloksia on käytetty kalastuksenhoitomaksujen ja viehekalastusmaksukertymien palautuksiin kalastusalueille.

Kyselytutkimuksilla kerättyjen aineistojen avulla on selvitetty lisäksi mm. vapaa-ajankalastajien liikkuvuutta, kesämökkiperinteen vaikutusta kalastamisharrastukseen ja kalastamisen "periytymistä" vanhemmilta tai isovanhemmilta lapsille.

Vuoden 2009 kalastusta koskevassa kyselyssä tiedusteltiin kalastusta koskevien tietojen lisäksi pahimpia esteitä kalastuksenhoitomaksun ja muiden kalastusmaksujen maksamiselle vaihtoehtokysymysten avulla. Kalastusmaksujen laiminlyönti liittyi kokemukseen järjestelmän mielekkyydestä ja oikeudenmukaisuudesta, kun kalastaja suhteuttaa satunnaisen kalastuksensa ja vähäiset saaliinsa maksun määrään. Lupajärjestelmän sekavuus, hankalat lupa-alueet sekä lupien liian suuri määrä oli-

vat usein lupamaksujen maksamattomuuden syynä, joten tarvitaan yksinkertaisempi ja selkeämpi rahoitus- ja lupajärjestelmä.

Erillistyönä jatkojalostetaan ja hyödynnetään Suomi kalastaa –tutkimuksen aineistoja hankkeessa, jossa verrataan toisiinsa vapaa-ajankalastajien ja metsästäjien harrastajakuntia ja eräkulttuureja yhä kaupungistuvassa Suomessa. Tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan riista- ja kalavarojen hyödyntämistä kokonaisuutena ja selvittämään, mikä on sen merkitys maaseudulle ja sen yhteisöille.

Hanke: *Suomi kalastaa*

- Toivonen, A.-L. & Eskelinen, P. 2007. Vapaa-ajankalastusta ja virtuaalimaksuja. Kala- ja riistaraportteja 416. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. 19 s.
- Toivonen, A.-L. 2008. Recreational fishing in Finland. In: Aas, Øystein (ed.). Global challenges in recreational fisheries. Oxford: Blackwell Publishing. p. 21-25.
- Toivonen, A.-L. 2008. Vapaa-ajankalastajat ja kalastusluvut. Suomen Kalastuslehti 1/2008:24-25.
- Seppänen, E. & Toivonen, A.-L. 2010. Understanding recreational fishing in the perspective of second homes and tourism. Nordia Geographical Publications 39(1): 15-26.
- Seppänen, E., Toivonen, A.-L., Kurkilahti, M. & Moilanen, P. 2011. Suomi kalastaa 2009 – Vapaa-ajankalastus kalastusalueilla. *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 1/2011*. 56 s.
- Seppänen, E., Toivonen, A.-L., Kurkilahti, M. & Moilanen, P. 2011. Suomi kalastaa 2009 – vapaa-ajankalastuksen saaliit kalastusalueittain. *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2011*. 54 s.
- Seppänen, E. 2011. Suomalaiset ovat kalastajakansaa. Suomen Kalastuslehti 5/2011: 12-14.
- Seppänen, E., Eskelinen, P., Salmi, P. & Immonen, H. 2012. Miksi vapaa-ajankalastajien luvat jäävät maksamatta? *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 5/2012*. 30 s.
- Seppänen, E., Eskelinen, P., Salmi, P. & Immonen H. 2012. Miksi kalastuslupia ei makseta? Suomen Kalastuslehti 6/2012: 16-19.

3.4.6. Miten vapaa-ajankalastuksen yhteiskunnallista merkitystä voisi mitata?

Vapaa-ajankalastuksesta säännöllisesti tuotettavilla tilastotiedoilla kuvataan harrastajamäärien kehitystä ja harrastajien saamia saaliita. Myös kalastuksen alueellisesta jakautumisesta ja vapaa-ajankalastuksesta luonnon virkistyskäyttönä on tuotettu säännöllistä tietoa. Muu vapaa-ajankalastusta kuvaava tieto perustuu erilaisiin kertaluonteisiin tutkimuksiin tai hallinnollisiin tietoihin.

Vapaa-ajankalastuksesta tarvittaisiin monipuolisesti ilmiötä kuvaavaa tietoa. Tarvitaan indikaattoreita, jotka kuvaavat vapaa-ajankalastuksen tilaa ja kehitystä karkealla tasolla ja joita voi käyttää kuvaamaan kehityksessä tapahtunutta muutosta. Toisaalta tarvitaan mittareita tai tunnuslukuja, joilla saadaan absoluuttisia numeroarvoja aikasarjojen kuvaamiseen. Vapaa-ajankalastuksen indikaattoreita voidaan lähestyä monesta näkökulmasta: merkityksen (esim. merkitys harrastajille ja harrastajayhteisöille, hyvinvointi), ilmiöön sisältyvien arvojen (esim. luonnonvaran käyttö ja hoito, käytön kestävyys, ekosysteemipalvelut, kulttuuriset arvot) ja puhtaasti rahallisen arvon kautta. Metodologisesti kaikkia näitä näkökulmia voidaan tarkastella monella tavalla.

Vapaa-ajankalastuksen kestävyuden mittareiden muodostamiseksi järjestettiin syksyllä 2011 kaksi asiantuntijatyöpajaa. Niissä hahmoteltiin vapaa-ajankalastuksen ekologisen kestävyuden sekä taloudellisten ja hyvinvointivaikutusten mittareita. Työpajojen työn tulosten perusteella sekä huomioiden vapaa-ajankalastuksesta säännöllisesti tuotettavan tiedon on muodostettu kuusi vapaa-ajankalastuksen mittaria: kysyntä, tarjonta, saaliit, kalakantojen biologinen tila, taloudellinen arvo ja vaikutukset sekä vapaa-ajankalastajaprofiili eli vapaa-ajankalastuksen merkitys.

Ekologista kestävyysmittaamiseen ehdotetuista mittareista soveltuvat kysyntä, tarjonta, saaliit ja kalakantojen tila. Sosiaalista kestävyyttä voitaisiin mitata kysynnän, tarjonnan, taloudellisen arvon ja vapaa-ajankalastajaprofiilin avulla. Taloudellisen kestävyysmittaaminen olisi mahdollista saaliiden, kalakantojen tilan, vapaa-ajankalastuksen taloudellisen arvon ja kalastajaprofiilin avulla.

Hanke: *Vapaa-ajankalastuksen indikaattorit*

Eskelinen, P. 2011. Vapaa-ajankalastuksen mittarit – raportti työpajojen tuloksista. RKTL, 2011 Vuosiraportti rahoittajalle.

Eskelinen, P. 2012. Vapaa-ajankalastuksen mittarit. *RKTL:n työraportteja 21/2012*. 18 s.

3.4.7. Mistä tulevat norppa-alueen kalastajat?

Saimaan vesistö Itä-Suomessa on suosittua vapaa-ajankalastusaluetta. Samoilla vesillä elelee myös uhanalainen saimaannorppa, jonka keskeiseksi suojelukeinoksi kalastusrajoitukset ovat muodostuneet. Aiemmissä tutkimuksissa on ilmennyt, että tietoa saimaannorppaa koskevista rajoituksista tarvitaan ja tämän tiedon pitää saavuttaa norppa-alueen kalastajat.

Tutkimus koskee Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten toimialueita. Norppa-alueella kalastavien vapaa-ajankalastajien kotipaikan, kotitalousrakenteen ja pyyntimuotojen selvittämiseksi hyödynnetään pääasiassa jo olemassa olevia Suomi kalastaa –tutkimuksen aineistoja.

Tutkimuksella selvitetään, mistä Saimaan vesistön norppa-alueella kalastavat vapaa-ajankalastajat tulevat. Samalla selvitetään heidän kalastuksessa käyttämänsä pyyntimuodot.

Hankkeella pyritään edistämään kalastusharrastusta Itä-Suomen kalastusalueilla sekä tukemaan matkailuyrittäjien toiminnan kehittämistä. Hankkeen tulokset norppa-alueella kalastavista vapaa-ajankalastajista ja heidän käyttämistään pyyntimuodoista antavat tärkeää tietoa vapaa-ajankalastuksen kehittämiseksi ja tukevat Saimaan vesistöalueella jo meneillään olevia hankkeita: Saimaan lohikalojen kestävä kalastuksen edistäminen, Kestävä kalastuksen ja luontomatkailun kehittäminen ja Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen edistäminen.

Hanke: *Mistä tulevat norppa-alueen kalastajat?*

Seppänen, E. & Forsman, L. 2014. Mistä tulevat norppa-alueen kalastajat? Käsikirjoitus.

4. Ohjelman arviointi

4.1. Tavoitteiden toteutuminen

Ohjelman väliarviossa v. 2011 tehtiin toimintaympäristön nykytilan tarkastelu ja toimintaympäristöanalyysin päivitys. Väliarviointin jälkeen toimintaympäristössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Väliarviointin toimintaympäristön tarkastelussa erottui kolme selvästi voimistunutta ilmiötä, jotka ovat yhteisiä sekä kala- että riistataloudessa: käytön ja suojelun ja käyttäjäryhmien väliset ristiriidat, monipuolisen kestävä käytön tavoite elinkeino- ja harrastustoiminnassa sekä hallinnan kehittämisen tarpeet yhteiskunnan muuttuessa. Tilanne on edelleen sama. Merkittäviä muutoksia toimintaympäristössä on lähitulevaisuudessa kuitenkin tulossa: kalastuslain uudistaminen, eri lajeja koskevien kan-

nanhoitosuunnitelmien päivitykset ja hoitostrategiat, Luonnonvarakeskuksen perustaminen ja sektoritutkimuksen rahoitusrakenteen muutokset.

Suurpetojen, hylkeiden ja hirvieläinten kantojen koosta, suojelutavoitteista ja metsästyskiintiöstä kiistellään koko Suomessa. Poronhoitoa koetaan suurpetomäärien kasvun erityisesti kiusanneen. Kiistat vaellussiian ympärillä, lohenkalastuksessa meri- ja jokikalastajien välillä sekä saimaannorpan ja merimetson suojelun ja kalastuksen välillä ovat jatkuneet. Uhanalaisten kalalajien kalastuksen oikeutus on noussut erityisesti mediassa näkyvästi esillä olevaksi ratkaisua odottavaksi kysymykseksi. Eläinluonnonvarojen kaupallisen hyödyntämisen ehdot ja hyötyjen jakautuminen ovat kiistanalaisia kysymyksiä.

Eläinluonnonvarojen käytöltä sekä elinkeinotoiminnassa että virkistyskäytössä vaaditaan kestävyttä. Vesiviljelyohjelman ja kalatiestrategian valmistuminen sekä saimaannorpan suojelun takia tehdyt rajoitukset ilmentävät tätä. Luonnon virkistyskäyttöön maaseutuelinkeinona luontoon perustuvassa matkailussa asetetaan edelleen suuria toiveita. Kalastus- ja metsästysharrastukset kilpailevat muiden ajankäyttömuotojen kanssa. Niiden suosio säilyy, mutta harrastuksen muodot kehittyvät ja kestävän käytön vaatimus koskee myös luonnossa virkistäytymistä jatkossa entistä selvemmin.

Hallinnan kehittämiseksi tarvitaan muuttuvassa yhteiskunnassa tutkimusta ja tutkimukseen perustuvaa kehittämistyötä. Tämä näkyy esimerkiksi yhteisen kalastuspolitiikan soveltamisessa, vesiviljelyn kehittämisessä ja kalastuslakiuudistuksen hankaluudessa. Kansalaisten ja luonnonvarojen hallinnosta vastaavien käytännön vuorovaikutuksen kehittäminen on tärkeää kaikilla eläinluonnonvarojen käytön sektoreilla. Se luo mahdollisuuksia myös ristiriitojen lieventämiseen.

Näiden toimintaympäristössä havaittujen muutosten valossa ohjelmaan valitut teemat ovat olleet oikeita ja tarpeellisia ja ne ovat myös edelleen relevantteja tutkimuksen painopisteitä.

Hankemäärillä mitaten ohjelman teemoja on toteutettu kohtuullisen tasapainoisesti. Luonnonvaratalous, elinkeinotoiminta ja yrittäjyys - teemaa on kuitenkin toteutettu vähemmillä resursseilla, mistä johtuen hankkeet ovat olleet pienempiä kuin muissa teemoissa. Tämä johtuu taloustieteellisen tutkimuksen resurssoinnista, ohjelmassa ei ole vuoden 2010 jälkeen ollut varsinaisesti taloustieteelliseen tutkimukseen keskittynyttä tutkijaa. Porotaloushankkeita ei ole hankerahoituksen puuttuessa voitu toteuttaa. Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tuki sekä hallinnan käytännöt ja instituutiot -teemojen hankkeiden kysyntä on ollut kasvamaan päin.

Ohjelman tutkimusalue on hyvin laaja, jopa jossain määrin pirstaleinen tutkijamäärään suhteutettuna. Tutkijoiden asiantuntemukselta on edellytetty laajuutta ja asiantuntemuksen monipuolisuus on kehittynyt. Ohjelman nyt päättyessä voidaan todeta, että laajuuden ohella myös asiantuntemuksen syvyys on kasvanut.

4.2. Ohjelman merkityksellisyys ja vaikuttavuus

Tutkimuslaitoksen tavoitteet ja tulosohjaajan tarpeet yhteiskunnallisen luonnonvaratutkimuksen alalla ovat muuttuneet ohjelman käynnistämisen jälkeen. MMM:n kannanotto RKTL:n v. 2011 tilinpäätökseen totesi, että tulossopimuksessa sovittua kehittämistavoitetta elinkeino-, yhteiskunta- ja taloustutkimuksen vahvistamiseksi ei ole kyetty toteuttamaan. Tutkimuslaitoksen uusi strategia ja tutkimus- ja asiantuntijapalvelut-yksikön muodostaminen v. 2012 painottavat kestävän käytön, toimialan elinkeinon kannattavuuden ja kilpailukyvyyn sekä riista- ja kalavarojen käytön ja suojelun yhteensovittamisen tutkimusta. Uudet linjaukset myös osoittavat, että ohjelman käynnistäminen ja

sen toteuttaminen ovat olleet oikeita tulevaisuusorientoituneita ratkaisuja. Kaikkien luonnonvarojen käyttö ja käytön kestävyys on koko yhteiskunnan tasolla kasvavan kiinnostuksen kohteena.

Ohjelman avulla on yhteiskuntatieteellistä luonnonvaratutkimusta vahvistettu ja laajennettu kalataloudesta riistatalouteen ja luontomatkailuun. Ohjelman tutkimus on tuonut RKTL:en tutkimukseen aiemmin hyvin vähän tunnetun ekosysteemipalvelu-käsitteen. Vapaa-ajankalastusta ja metsästystä koskeva tutkimus on avannut tietä luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutusten tutkimukselle. Eläinluonnonvarojen käytön yhteiskunnallisen tutkimuksen painoarvo tutkimuslaitoksessa on kasvanut.

Tutkimusohjelman tulokset realisoituvat toteutettujen hankkeiden kautta. Ohjelman hankkeet ovat verkostoituneet muiden, myös tutkimuslaitokselle aiemmin vieraampien tutkijaryhmien, tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Ohjelmassa työskentelevät ovat toimineet aktiivisesti Lynet-yhteistyön luomisessa, mikä on myös mahdollistanut uusia yhteistyömalleja ja verkostoja. Ohjelman tutkimukset ovat olleet käytäntöön orientoituneita. Valmistuneiden hankkeiden tuloksia on välittömästi hyödynnetty mm. riistakeskusuudistuksen valmistelussa ja kalastuslain uudistustyössä sekä kalastusmaksuvarojen palautuksissa eri edunsaajille. Itämeren kaasuputken ympäristöluvan kalastajakorvausten perusteena käytettiin Suomessa ensimmäisen kerran tutkimuslaitoksen lausunnossaan esittämää, ohjelmassa tutkittua luonnonvaravuokran käsitteeseen perustuvaa korvausmallia. Eläinluonnonvarojen käyttöön perustuvien, erityiset uusien ja kehkeytyvien elinkeinojen kehittämiseen on tuotettu tietoa. Eläinluonnonvaroihin liittyvät käytön ja suojelun ja käyttäjäryhmien väliset ristiriidat ovat usein monimutkaisia ja sitkeitä, jolloin niiden hallintaa tukeva tutkimus on osa pitkää kiistojen lieventämiseen tähtäävää vuorovaikutusprosessia. Tätä työtä on edistetty laajasti vesiviljelyn, kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen sekä riistatalouden toimialoilla. Erityisesti suurpetojen aiheuttamien ristiriitojen tutkimukseen on tuotu uudenlaisia tutkimusmenetelmiä.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelma on ollut tutkimuslaitoksessa aivan uusi avaus, pääosin yhteiskunta- ja taloustieteelliseen tutkimukseen keskittyvä monitieteinen hankekokonaisuus. Ohjelman erityisinä saavutuksina voidaan nostaa esille seuraavat seikat:

- Ohjelmaa toteutettaessa on luotu uusia verkostoja ja saatu uusia tutkimuslaitoksessa aiemmin vieraampia yhteistyökumppaneita.
- Tutkimuksessa on yhdistetty tieteellistä ja käytännönläheistä työtä.
- Ohjelmassa on toteutettu monitieteisiä hankkeita, joita on ollut välittömästi hyödynnetty.
- Eläinluonnonvarojen monipuolisen käytön, käyttäjien ja hallinnan tutkimusta on laajennettu.

Liite 1.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman julkaisut vuosina 2007-2013

2007

- Hiedanpää, J. 2007. Uusiutuvien luonnonvarojen arvottaminen - Hirvi opetustapauksena. Maaseudun uusi aika 3/2007, 75-80.
- Härkönen, S. & Hiedanpää, J. (toim.) 2007 [Poliittinen hirvi yhteiskuntatieteellisen hirvitutkimuksen haasteet](#). Metlan työraportteja 47.
- Härkönen, S. & Hiedanpää, J. 2007. [Kolmiodraama vai yhteiskehitys? - hirvi, suurpedot ja maaseudun väestö](#). Maaseudun Uusi Aika 2/2007. Eläinteemanumero. s. 64-69.
- Mäkinen, T. (toim.) 2007. Kalanviljelyn nettokuormitusjärjestelmän esiselvitys. Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 1/2007.
- Pellikka, J. 2007. [Riistaeläinkannat maaseudun muutoksessa?](#) Maaseudun Uusi Aika 2/2007. Eläinteemanumero. s. 43-49.
- Pellikka, J., Rita, H., Lindén, H. & Svensberg, M. 2007. Motives for voluntary wildlife monitoring in Finland. Wildlife Biology 13. s. 1-10.
- Pellikka, J. & Salmi, P. 2007. Osallisuus suurriistakantojen sidosryhmäneuvotteluissa – keitä maakunnallisissa riista-asioissa kuullaan? Suomen Riista 53. s. 64-75.
- Toivonen, A.-L. & Eskelinen, P. 2007. Vapaa-ajankalastusta ja virtuaalimaksuja. Kala- ja riistaraportteja 416. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. 19 s.

2008

- Eskelinen, P. & Mäkinen, T. 2008. Tutkimuslaitos käynnistää Luonnonvarat ja yhteiskunta -tutkimusohjelman. Apaja 1/2008:31.
- Hiedanpää, J. 2008. Instituution synty: Tapaus luonnonarvokauppa. Hallinnon tutkimus 3/2008:55-68.
- Hiedanpää, J. 2008. Ekosysteemipalveluiden lumo. Apaja 2/2008:6-8.
- Hiedanpää, J. 2008. Sosiaalista yrittäjyyttä Satakunnassa: tapaus luonnonarvokauppa. Teoksessa: Hiedanpää, J., Salmi, J. & Ylikoski, K. (toim.). Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta. Pori: STAY-ryhmä. s. 48-65.
- Hiedanpää, J., Salmi, J. & Ylikoski, K. 2008. Kansalaistoiminta on yhteisöllistä kekseliäisyyttä. Teoksessa: Hiedanpää, Juha; Salmi, Juhani; Ylikoski, Kari, (toim.). Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta. Pori: STAY-ryhmä. s. 150-155.
- Mäkinen, T., Salmi, P., Salmi, J. & Kettunen, J. 2008. Institutional sustainability of aquaculture and fishing - A case of the Archipelago Sea region, Finland. American Fisheries Society Symposium 49:81-94.
- Mäkinen, T., Vielma, J. & Ritvanen, T. 2008. Vähäarvoisen kalan ravinnepitoisuudet suhteessa kalankasvatuksen kuormitukseen. Teoksessa: Mäkinen, T. (toim.). Voidaanko kalastuksella vähentää kalankasvatuksen ravinnekuaormaa? Kalankasvatuksen nettokuormitusjärjestelmän esiselvitys. Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 2/2008:10-12.
- Pekcan-Hekim, Z. & Horppila, J. 2008. Net Loading system for fish farming, Trash fish reduction and the internal load. Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia1/2008.
- Pellikka, J., Härkönen, S., Hiedanpää, J. & Jaakkola, J. 2008. Hirvenmetsästysseurueiden käsityksiä sidosryhmien suhtautumisesta pyyntilupien käyttöön. Suomen Riista 54:28-40.
- Pellikka, J., Salmi, P. & Ratamäki, O. 2008. Alueelliset suurpetoneuvottelukunnat ristiriitojen hallinnassa. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 2/2008:1-32.
- Pellikka, J. & Salmi, P. 2008. Collaborative moose hunting planning: A Finnish case. Human Dimensions of Wildlife 13(6):400-415.
- Ratamäki, O. 2008. Finland's Wolf Policy and New Governance. Journal of Environment and Development 17(3), 316-339. <http://dx.doi.org/10.1177/1070496508320251>
- Ratamäki, O. 2008. Susipolitiikka toimijaryhmien tarinoissa. Maaseudun Uusi Aika 17(2), 5-24.

- Salmi, J. 2008. Kalastaja merellä ja rannalla. Onko kalastajan perimästä luonto- ja paikallistietämyksestä matkailun avuksi? Teoksessa: Hiedanpää, Juha; Salmi, Juhani; Ylikoski, Kari, (toim.). Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta. Pori: STAY-ryhmä. s. 128-149.
- Salmi, J. 2008. Kalastus ja kalastuskulttuuri viireyttävät rannikkokylä. Ympäristöviesti, Syksy 2008:14-15.
- Salmi, J. 2008. Elämyksiä ja sosiaalista hyvinvointia kalasta ja kalastuskulttuurista - esimerkkinä Merikarvian merimatkailu. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Keskustelua ja raportteja 4/2008:117-132.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2008. Rannikkokalastuksen muutokset viime vuosikymmeninä. Kalastusmuseoyhdistyksen julkaisuja 19:77-85.
- Salmi, P., Neuman, E. & Hakaste, T. 2008. Scale and participation in recreational fisheries management: nordic examples. In: Aas, Øystein (ed.). Global challenges in recreational fisheries. Oxford: Blackwell Publishing. p. 130-149.
- Salmi, P., Salmi, J. & Mäkinen, T. 2008. Kustfiskarnas utkomststrategier i Skärgårdshavet. Fis-karposten 9-10/2008:13.
- Salmi, P., Salmi, J. & Mäkinen, T. 2008. Kustfiskare har svårt att leva på enbart fiske. Fiskeritidskrift för Finland 4/2008:23.
- Salmi, P., Salmi, J. & Mäkinen, T. 2008. Livelihood strategies and survival of small-scale fisheries in the Finnish Archipelago Sea. American Fisheries Society Symposium 49:517-529.
- Salmi, P. 2008. Merimetsot ja kalatalous - monitieteinen ongelmakenttä. Apaja 1/2008:20-22.
- Salmi, P., Salmi, J. & Erkinaro, J. 2008. Poliittinen lohi tutkimuksen kohteena. Apaja 2/2008:4-5.
- Toivonen, A.-L. 2008. Recreational fishing in Finland. In: Aas, Øystein (ed.). Global challenges in recreational fisheries. Oxford: Blackwell Publishing. p. 21-25.
- Toivonen, A.-L. 2008. Kalastusmatkailu numeroina. Kyselytutkimus yrittäjille. Riista- ja kalatalous. Selvi-tyksiä 13/2008:1-32.
- Toivonen, A.-L. 2008. Vapaa-ajankalastajat ja kalastusluvut. Suomen Kalastuslehti 1/2008:24-25.
- Vielma, J. & Mäkinen, T. 2008. Itämeren kalankasvatuksella uuden nousun aika? Apaja 1/2008:19.

2009

- Eskelinen, P. 2009. Karhut elinkeinona - millaisia ovat katselupalveluja tarjoavat yritykset? Riista- ja kalatalous. Selvityksiä 15/2009:1-15.
- Eskelinen, P. 2009. Yö karhun kaverina kiinnostaa keski-eurooppalaisia matkailijoita. Apaja 2/2009:7.
- Eskelinen, P. 2009. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman toiminnan kehittäminen. JET Ympäristö-luonnonvara 2008-2009. Kehittämistyö, moniste 6 s.
- Eskelinen, P., Toivonen, A.-L. & Salmi, P. 2009. Kalastus on tärkein harrastus kymmenilletuhansille suomalaisille. Apaja 1/2009:25-26.
- Hiedanpää, J., Laulumaa, M., Nieminen, J. & Pellikka, J. 2009. Mikä pirstoutuminen? - tutkimus hirvenmetsästyksmaiden pirstoutumisesta ruuhka-Suomessa Uudellamaalla. Metsästäjä 5/2009:36-38.
- Hiedanpää, J., Laulumaa, M., Nieminen, J. & Pellikka, J. 2009. Vad då för splittring? - undersökning av älgmarkernas splittring i nyländska Trängselfinland. Jägaren 5/2009:36-38.
- Hiedanpää, J., Auvinen, A.-P. Jokinen, A., Kauppila, J., Kolström, T., Leskinen, L., Naskali, A., Peltola, T., Similä, J. & Åkerman, M. 2009. Ekosysteemipalvelut: Mitä ne ovat ja millaista tietoa niistä tarvitaan. Teoksessa: Luonnonvaratiedon hyödyntäminen politiikan ja päätöksenteon tukena - tietotarpeiden muodostuminen, ekosysteemipalvelut sekä luonnonvarojen kestävä käyttö arviointia tukevat mittarit, työvälineet ja mallit. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta. Kestävä kehitys 7/2009:48-58.
- Laulumaa, M., Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Nieminen, J. 2009. Yhteistyöllä helpotusta pirstoutumiseen. *Metsästäjä* 5/2009, 38-40.
- Pellikka, J. & Lindén, H. 2009. Riistanrikkausindeksien suhde yksittäisten lajien ja lajiryhmien runsauksiin. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 5/2009.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J., Härkönen, S. & Jaakkola, J. 2009. Metsästys palveluksena: Hirvenmetsästyksseurueet hirvivahinkojen vähentäjinä. Suomen Riista 55:71-82.
- Pellikka, J. & Viitala, M. 2009. Mitä luontoharrastukset kertovat metsästäjien monitoimisuudesta? Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 6/2009:1-26.
- Ratamäki, O. 2009. Yhteiskunnallinen kestävyys ja hallinta suomalaisessa susipolitiikassa. Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja nro 94. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta, Joensuun yliopisto, Joensuu. http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/ratamaki_yhteiskunnallinen/
- Ratamäki O. 2009. Onko susiongelma suuri yhteiskunnallinen ongelma? Suden Aika 4/2009, 7-11. http://luontoliitto.fi/susiryhma/PDF/sa_4_2009.pdf

- Salmi, J. & Salmi, P. 2009. Ammattikalastajuuden synty: yhteiskunnallinen murros ja kalastajan identiteetti Pohjois-Satakunnan rannikolla. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 7/2009:1-35.
- Salmi, J., Salmi, P. & Mäkinen, T. 2009. Rannikkokalastuksen ja kalankasvatuksen näköalat Lounais-Suomen saaristossa. Paikallisyhteisö ja vuorovaikutus. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia 2/2009:1-34.
- Salmi, P. 2009. Rural resource use and environmentalisation: governance challenges in Finnish coastal fisheries. *Maaseudun uusi aika* 17(2):47-59.
- Salmi, P. 2009. Rural-urban relations in livelihoods, governance and use of natural resources - Considerations of fisheries in the Finnish Archipelago Sea Region. In: Andersson, K., Eklund, E., Lehtola, M. & Salmi, P. (eds). *Beyond the rural-urban divide: Cross-continental perspectives on the differentiated countryside and its regulation*. *Research in Rural Sociology and Development* 14:171-189.
- Salmi, P.. 2009. Vapaa-ajankalastus kansainvälisillä vesillä. *Apaja* 1/2009:28.
- Sandström, C., Pellikka, J., Ratamäki, O. & Sande, A. 2009. Management of Large Carnivores in Fennoscandia: New Patterns of Regional Participation. *Human Dimensions of Wildlife* 14(1), 37-50. <http://dx.doi.org/10.1080/10871200802304726>
- Toivonen, A.-L. 2009. Suomalainen metsästäjä 2008. Riista- ja kalatalous. *Selvityksiä* 19/2009:1-22.
- Toivonen, A.-L. 2009. Jägarprofilen 2009. Hur möter förhoppningar och verklighet varandra vid bedrivande av olika jaktformer. *Jägaren* 6/2009:16-17.
- Toivonen, A.-L. 2009. Kalastusmatkailuelinkeinon tunnuslukuja. *Suomen Kalastuslehti* 2/2009:14-15.
- Toivonen, A.-L. 2009. Metsästäjäprofiili 2009. Miten toiveet ja todellisuus kohtaavat eri metsästysmuotojen harrastamisessa. *Metsästäjä* 6/2009:16-17.
- Vierikko, K., Pellikka, J., Hanski, I., Myllyviita, T., Niemelä, J., Vehkamäki, S. & Lindén, H. 2009. Wildlife richness and forest characteristics: indicators of sustainable forest management in Finland. *Ecological indicators*. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecolind.2009.06.019>

2010

- Forsman, L., Wikman, M., Härkönen, S., & Eskelinen, P. 2010. Riistatalouden vapaaehtoistyö. *Riista- ja kalatalous - Selvityksiä* 10/2010. 42 s. <http://www.rktl.fi/julkaisut/j/510.html>
- Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Metsästäjät tekevät runsaasti vapaaehtoistyötä. *Sarvi-uutiskirje*, 2/2010. http://mmm.multiedition.fi/sarvi/sarvet/2_2010/fi/4.php
- Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Riistalaskennat - metsästäjien vapaaehtoistyötä parhaimmillaan. *Metsästäjä* 4/2010:48-49.
- Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Vapaaehtoistyö riistanhoitoyhdistyksissä - työsarkaa riittää. *Metsästäjä* 5/2010:52-53.
- Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Frivilligarbetet i jaktvårdsföreningarna - finns mer än nog att göra! *Jägaren* 5/2010:62-63.
- Forsman, L. & Wikman, M. 2010. Viltinventeringarna - frivilligarbete av finaste märke. *Jägaren* 4/2010:48-49.
- Heinimaa, P. & Eskelinen, P. 2010. Vapaa-ajan kalastuksen kohtaa tutut muutostrendit. *Apaja* 2/2010:33-34.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D. W. 2010, online. The Harmonization Game: Reasons and Rules in European Biodiversity Policy. *Environmental Policy and Governance*. <http://dx.doi.org/10.1002/eet.561>
- Hiedanpää, J. & Pellikka, J. 2010. Käytännöllinen kekseliäisyys: Tilanneanalyysi hirvenmetsästyksestä kansallispuistossa ja sen lähialueilla. *Maaseudun uusi aika* 3/2010:5-20.
- Hiedanpää, J., Pellikka, J., Laulumaa, M. & Nieminen, J. 2010. Hirvieläinten metsästys sosioekologisesti pirstoutuneilla metsästyksmailla: Tapaustutkimus Nuuksion kansallispuiston ympäristöstä. *Riista- ja kalatalous*. *Tutkimuksia* 2/2010:1-46.
- Hiedanpää, J. 2010. Luonnonarvot suomalaisen metsätalouden kannusterakenteessa. Teoksessa: Hiedanpää, J., Suvantola, L. & Naskali, A. (toim.). *Hyödyllinen luonto: Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana*. Tampere: Vastapaino. s. 159-173.
- Hiedanpää, J., Suvantola, L. & Naskali, A.. 2010. Ekosysteemipalvelun käsitteen lupaus. Teoksessa: Hiedanpää, J., Suvantola, L. & Naskali, A. (toim.). *Hyödyllinen luonto: Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana*. Tampere: Vastapaino. s. 9-18.
- Lindén, H., Heinonen, M. & Pellikka, J. 2010. Pellon määrä ja riistanriikkaus. *Suomen Riista* 56: 85-94.
- Muje, K., Salmi, P. & Eskelinen, P. 2010. Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus. *Riista- ja kalatalous*. *Selvityksiä* 3/2010:1-40.
- Norberg, H., Kojola, I. & Härkönen, S. 2010. Petovahinkojen tunnistamisopas. Keski-Suomen Painotuote Oy, Äänekoski 2010. <http://www.epaper.fi/reader/?issue=11160;d4b4bd90a51fcd3a8efbf05ed87b74c9>
- Pellikka, J. 2010. Metsästystä ja eläinoikeuksia. *Jahti* 44(2): 14.

- Pellikka, J., Heliövaara, K., Huldén, L. & Huldén, L. 2010. Hirvikärpäskohtaamiset ja niiden vaikutukset luonnossa liikkujien käyttäytymiseen. *Metsätieteen aikakauskirja* 3/2010: 221-237.
- Salmi, J. & Hankonen, I. 2010. *Kalastusperinteitä ja luontoelämyksiä*. Suomen Ympäristö- ja Terveysalan Kustannus Oy, Pori. 104 s.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Fishing tourism, biodiversity protection and regional politics in the River Tornionjoki, Finland. *Fisheries Management and Ecology* 17(2):192-198.
- Salmi, J., Salmi, P. & Moilanen, P. 2010. Ammattikalastus ja merimetso: Merestä elantoaan hankkivien näkemyksiä. Riista- ja kalatalous. *Selvityksiä* 1/2010:1-18.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Ammattikalastuksen selviämiskamppailu - Elinkeinon kriisi ja yhteisön tuki. Riista- ja kalatalous, *Selvityksiä* nro 23. 22 s. (Tuli ulos helmikuussa 2011)
- Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Ammattikalastajuuden synty Pohjois-Satakunnan rannikolla. *Kalastaja* 2/2010:8-9.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2010. Merimetsosta vaihtelevasti haittaa kalastajille. *Kalastaja* 1/2010:6-7.
- Seppänen, E. & Toivonen, A.-L. 2010. Understanding recreational fishing in the perspective of second homes and tourism. *Nordia Geographical Publications* 39(1):15-26.
- Seppänen, E. & Salmi, P. 2010. Vapaa-ajankalastustutkimus Suomessa – katsaus kirjallisuuteen. Riista- ja kalatalous, *Asiakasraportti*. 39 s.
- Seppänen, E., Eskelinen, P., Vähä, V. & Hiedanpää, J. 2010. Vapaa-ajankalastustutkimuksen tulevaisuuden haasteet. Riista- ja kalatalous, *Asiakasraportti*. 40 s.
- Sirkkiä, S., Pellikka, J. & Lindén, H. 2010. Balancing the needs of capercaillie (*Tetrao urogallus*) and moose (*Alces alces*) in large-scale human land use. *European Journal of Wildlife Research* 56(3): 249-260. <http://www.springerlink.com/content/472rh6928l6243p2/>
- Toivonen, A.-L. 2010. Jägaren satsar en tusenlapp per år. *Jägaren* 2/2010:46-47.
- Toivonen, A.-L. 2010. Jägarprofilen 2009: Markerna, vapnen och hundarna - jaktegendomen mönstras. *Jägaren* 1/2010:38-39.
- Toivonen, A.-L. 2010. Metsästäjä kuluttaa harrastukseensa tonnin vuodessa. *Metsästäjä* 2/2010:46-47.
- Toivonen, A.-L. 2010. Maat, pyssyt ja pystykorvat - metsästysomaisuus mittarissa. *Metsästäjä* 1/2010:38-39.
- Toivonen, A.-L. 2010. Mikä vie miehet metsälle? Naisilla hiukan eri motiivi kuin miehillä. *Metsästäjä* 3/2010:14-15.
- Toivonen, A.-L. 2010. Varför jagar män? Kvinnor jagar av andra orsaker. *Jägaren* 3/2010:14-15.
- Vierikko, K., Pellikka, J., Hanski, I., Myllyviita, T., Niemelä, J., Vehkamäki, S. & Lindén, H. 2010. Wildlife richness and forest characteristics: indicators of sustainable forest management in Finland. *Ecological Indicators* 10(2): 361-369.
- Wikman, M. 2010. Vapaaehtoistyö riistataloudessa. *Metsästäjä* 3/2010:8.

2011

- Eskelinen, P. 2011. Vapaa-ajankalastuksen mittarit – raportti työpajojen tuloksista. *Asiakasraportti*, RKTL, 2011.
- Eskelinen, P., Forsman, L., Hiedanpää, J., Mäkinen, T., Pellikka, J., Salmi, J., Salmi, P. & Seppänen, E. 2011. Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman väliarviointi. Riistan- ja kalantutkimus Työraportteja, nro 15, 2011. 15 s.
- Hiedanpää, J. 2011. Yyterinniemen orgaaninen funktionalismi. In Hiedanpää, J. et al 2011. Kokemäenjoen aalloilla ja rannoilla. Satakuntaliitto, Pori. ss. 196 – 224.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D.W. 2011. The Harmonization Game: Reason and Rules in European Biodiversity Policy. *Environmental Policy and Governance* 21, 99–111.
- Hiedanpää, J., Kotilainen, J. & Salo, M. 2011. Unfolding the Organised Irresponsibility: Ecosystem Approach and the Quest for Forest Biodiversity in Finland, Peru, and Russia. *Forest Policy and Economics*, 13, 159–165.
- Hiedanpää, J. & Peltola, T. 2011. Ekosysteemipalvelut luovat hyvinvointia. In Furman, E. & Niemelä, J. (eds.) *Ihminen ja ympäristö*. WSOY/Gaudeamus.
- Hiedanpää, J. & Peltola, T. 2011. Kulttuuriset ekosysteemipalvelut. In Furman, E. & Niemelä, J. (eds.) *Ihminen ja ympäristö*. WSOY/Gaudeamus.
- Kolari, I., Hirvonen, E., Salmi, P. & Salmi, J. 2011. Vapaa-ajankalastus saimaannorpan esiintymisalueella. *RKTL:n työraportteja* 17/2011. 29 s.
- Pellikka, J. & Sandström, C. 2011. The role of large carnivore committees in legitimising large carnivore management in Finland and Sweden. *Environmental Management* 48(1):212-28.
- Pellikka, J. 2011. Työpaja ratkaisi seurojen hirvijahdin. *Jahti* 45(1): 25-26.

- Rannikko, P., Hiedanpää, J., Pellikka, J., Ratamäki, O., Härkönen, S. & Salmi, P. 2011. Kohtaamisia metsässä. Eläinkiistoista yhteistoimintaan. Metsäkustannus. 213s.
- Salmi, J., Salmi, P. & Hirvonen, E. 2011. Ammattikalastus saimaannorppa – alueella. RKTL:n työraportteja 16/2011. 20 s.
- Salmi, J. 2011. Merikalastuksen vaiheet - jokivirran kuohuista kansainvälistyviin aaltoihiin. In Hiedanpää, J. et al 2011. Kokemäenjoen aalloilla ja rannoilla. Satakuntaliitto, Pori. ss. 101-126.
- Salmi, P. & Ratamäki, O. 2011. Fishing Culture, Animal Policy, and New Governance: A Case Study of Voluntary Catch-and-Release Fishing in Finland. In T.D. Beard, R. Arlinghaus, and S.G. Sutton (eds): The Angler in the Environment: Social, Economic, Biological, and Ethical Dimensions. Proceedings of the 5th World Recreational Fishing Conference. American Fisheries Society, Bethesda, Maryland, USA. American Fisheries Society Symposium 75: 235-249.
- Seppänen, E., Toivonen, A.-L., Kurkilahti, M. & Moilanen, P.. 2011. Suomi kalastaa 2009 – vapaa-ajankalastuksen saaliit kalastusalueittain. *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2011*. 54 s.
- Seppänen, E., Toivonen, A.-L., Kurkilahti, M. & Moilanen, P.. 2011. Suomi kalastaa 2009 – Vapaa-ajankalastus kalastusalueilla. *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 1/2011*. 56 s.
- Seppänen, E. 2011. Suomalaiset ovat kalastajakansaa. Suomen Kalastuslehti 5/2011. s. 12-14.
- Storhammar, E., Pakarinen, T., Söderkultalahti, P. & Mäkinen, T. 2011. Lohenkalastuksen taloudellisten vaikutusten vertailua: lohen ammattikalastus Pohjanlahden maakunnissa ja vapaa-ajankalastus Tornionjoella ja Simojoella. *Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia ja selvityksiä*, nro 13, 2011.35 s.

2012

- Eskelinen, P. 2012. Vapaa-ajankalastuksen mittarit. *RKTL:n työraportteja 21/2012*. 18 s.
- Forsman, L. & Pellikka, J. 2012. Onko riistanhoidon suosio hiipumassa? Suomen Riista 58:16-29.
- Hiedanpää, Juha; Pellikka, Jani. 2012. Virheen politiikka: susiasioiden hallinta Varsinais-Suomessa. *Alue ja ympäristö 42(2)*, 58–69.
- Hiedanpää, J. & Bromley, D. W. 2012. Contestations over biodiversity protection: Considering Peircean semeiosis. *Environmental Values 21(3)*, 357–378.
- Hiedanpää, J., Jokinen, A. & Jokinen, P. 2012. Making sense of the social: Human-nonhuman constellations and the wicked road to sustainability. *Sustainability: Science, Practice & Policy 8*, 15–24.
- Hiedanpää, J. 2012. Taloustiede. In Lummaa, K., Rönkä, M. & Vuorisalo, T (eds.) *Monitieteinen ympäristötutkimus*. Helsinki: Gaudeamus. S. 57–60.
- Kolari, I. & Salmi, P. 2012. Saimaannorppa jakaa mielipiteet. *Suomen Kalastuslehti 119(7)*: 16–18.
- Pellikka, J. 2012. Mobiilit metsästäjät. *Apaja 2/2012*:26.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Ojalampi, S. 2012. Tutkijat keskelle suurpetokiistoja. *Apaja 2*: 22.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Rannikko, P. 2012. Minne mennä metsälle? Metsästäjien liikkuminen riistanhoitopiirien välillä. Suomen Riista 58:30-41.
- Ratamäki, O. & Salmi, P. 2012. Eläimet lähellämme. *Alue ja Ympäristö 41(2)*: 1–2.
- Reunanen, S., Salmi, J. & Hiedanpää, J. 2012. Merikarvianjoki – elämysten ja toimeentulon virta. *Matkailututkimus 2*: 7–23.
- Salmi, P. 2012. The social in change: property rights contradictions in Finland. *Maritime Studies 11*: 2. <http://www.maritimestudiesjournal.com/content/11/1/2>
- Salmi, P. & Ratamäki, O. 2012. C&R-kalastus virran pyörteissä. *Suomen Kalastuslehti 119(2)*: 28–30.
- Salmi, P., Salmi, J. & Hirvonen, E. 2012. Ammattikalastuksen haasteet saimaannorpan elinalueella. *Kalastaja 36(4)*: 5.
- Seppänen, E., Eskelinen, P. & Ahvonen, A. 2012. Kalastusmaksujen palauttamiseen tarvittavien kalastustietojen kustannustehokas tuottaminen. Kalastus kalastusalueilla eri Suomi kalastaa -tutkimuksissa ja eri kalastustapojen kalastuspäivien välinen riippuvuus. *Tulostavoiteraportti 2012*. 28 s.
- Seppänen, E., Eskelinen, P., Salmi, P. & Immonen, H. 2012. Miksi vapaa-ajankalastajien luvat jäävät maksamatta? *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 5/2012*. 30 s.
- Seppänen, E., Eskelinen, P., Salmi, P. & Immonen, H. 2012. Miksi kalastuslupia ei makseta? Suomen Kalastuslehti 6/2012: 16-19.

2013

- Eskelinen, P., Ahvonen, A., Auvinen, H., Heikinheimo, O., Mäki-Petäys, A., Orell, P., Parmanne, R., Raihaniemi, J., Rask, M., Ruuhijärvi, J., Salmi, P., Salminen, M. & Vähä, V. 2013. Vapaa-ajan kalatalous Suomessa RKTL:n työraportteja, nro 6, 2013. 54 s.

- Hiedanpää, J. & Bromley, D. W. 2013. The Stakeholder Game: Pleadings and Reasons in Environmental Policy. *Journal of Speculative Philosophy* 27(4), 425–441. Hiedanpää, J. 2013. Institutional misfits: Law and habits in Finnish wolf policy. *Ecology and Society* 18(1):24.
- Hiedanpää, J. 2013. Paikallisuuden paradoksi. Teoksessa Björn, I., Jokinen, P., Kotilainen, J., Schuurman, N. & Sireni, M. (toim.) *Korpososiologi(aa)*. Kuopio: University Press of Eastern Finland. 224–238.
- Lähteenmäki, L. 2013. Suden hetkiä mediassa: Tutkimus susiuutisten kerronnasta ja susiin liittyvien tunteiden representaatiosta lounais-suomalaisissa sanomalehdissä. Pro gradu Folkloristiikka. Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos. Humanistinen tiedekunta. Turun yliopisto.
- Mellanoura, J. & Salmi, P. 2013. Ammattikalastuksen vaiheet. Paikallisyhteisö ja elinkeinon jatkuvuus Pohjois-Satakunnan rannikolla. *Riista ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä* (käsikirjoitus).
- Mäkinen, T., Forsman, L., Grönroos, J., Kankainen, M., Salmi, P., Setälä J., Silvo, K. & Vielma, J. 2013. Coexist Baltic case study report. 68 p.
http://www.coexistproject.eu/images/COEXIST/case_studies/COEXIST_Baltic_Case_Study_Report_FINA_L.pdf
- Mäkinen, T., Salmi, P. & Forsman, L. 2013. Towards interactive fish farming governance? A comparison of Finland and Sweden. *Aquaculture International*. <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10499-013-9700-3>
- Naukkarinen, I. 2013. Turvallisuusperusteinen susien suojelusta poikkeaminen hukassa: Lainoppia ja empiiristä oikeustutkimusta pihasusasetuksesta. OTM-tutkielma. Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.
- Peltola, T., Ratamäki, O. & Pellikka, J. 2013. Salametsästys ja oikeuttamisen yhteisölliset strategiat. Teoksessa Björn, I., Jokinen, P., Kotilainen, J., Schuurman, N. & Sireni, M. (toim.) *Korpososiologi(aa)*. Kuopio: University Press of Eastern Finland. 208–223.
- Reunanen, S., Hiedanpää, J. & Mellanoura, J. 2013. Merikarvianjoella on vetoa. *Suomen Kalastuslehti* 2: 16–17.
- Salmi, P., Kolari, I., Auvinen, H., Kunnasranta, M., Eskelinen, P., Mellanoura, J. & Hirvonen, E. 2013. Kalastus, saimaannorppa ja norppahavainnointi. *Riista- ja kalatalous - Tutkimuksia ja selvityksiä*, nro 3. 34 s.
- Salmi, P. 2013. Ohjauksesta vuorovaikutukseen – Kalastuksen hallinnan haasteet. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 64. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere. 58 s.
- Salmi, P. 2013. Kuin kala kuivalla maalla – kalastuselinkeino postproduktivismiin pyörteissä. Julkaisussa: I. Björn, P. Jokinen, J. Kotilainen, N. Schuurman & M. Sireni (toim.) *Korpososiologi(aa)*. University Press of Eastern Finland. Pp. 239-252.
- Setälä, J., Mäkinen, T., Kankainen, M., Salmi, P., Tarkki, V. & Halonen, T. 2013. Spatial planning of aquaculture, Finnish Archipelago Sea as a case. Paper presented at ICES Annual Science Conference, Joint ICES/PICES Session Q - Sustainability of aquaculture 18.9.2012 in Bergen, Norway. 14 p.
<http://info.ices.dk/products/CMdocs/CM-2012/Q/Q0212.pdf>

Liite 2.

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta – tutkimusohjelman esitelmät vuosina 2007-2013

- Päivi Eskelinen: Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta –tutkimusohjelma. SYKE politiikkakeskuksen ja RKTL:n yhteistyön kehittämisen työtyöpaja 14.2.2007 Helsinki.
- Päivi Eskelinen: Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta –tutkimusohjelma. RKTL EY-yksikön yksikköpäivät 12.11.2007, Pori.
- Päivi Eskelinen: Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta –tutkimusohjelma. RKTL johtokunta 11.12.2007, Helsinki.
- Päivi Eskelinen: Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta –tutkimusohjelma. RKTL vesiviljelypalvelut-yksikön yksikköpäivät 12.2.2008, Tervo.
- Päivi Eskelinen ja Pekka Salmi: Kalastuksenhoitomaksuvarojen käytön tuloksellisuus. *Kalastuslain kokonaisuudistus – kuulemistilaisuus 19.5.2010 Kuopio.*
- Päivi Eskelinen ja Anna-Liisa Toivonen: Kalastusmatkailun merkitys Suomessa. Kalastuslain kokonaisuudistus – kuulemistilaisuus 19.5.2010, Kuopio.
- Petri Heinimaa, Päivi Eskelinen ja Pekka Salmi Vapaa-ajankalastuksen toimintaympäristön muutos Kalastuslain kokonaisuudistamisen kuulemistilaisuus 30.9.2010, Helsinki
- Päivi Eskelinen ja Pekka Helle: Kala- ja riistaluonnonvarojen virkistyskäytön tulevaisuuden tietotarpeet. LY-NET-yhteiskuntatutkijoiden tapaaminen: Ennakointi ja luonnonvarat 27.11.2011, Vantaa.
- Päivi Eskelinen: Vapaa-ajankalastajat mukaan kalastus- ja kalastotiedon tuottamiseen. RKTL tutkimuspäivät 31.10.-1.11.2012, Turku.
- Päivi Eskelinen: Vapaa-ajankalastuksen kestävyden mittaaminen. Keski-Suomen kalastusaluepäivä 18.12.2012 Jyväskylä.
- Päivi Eskelinen: Muuttuva vapaa-ajankalatalous 2000-luvun Suomessa. Pohjois-Savon kalastusaluepäivä 24.10.2013 Siilinjärvi.
- Leena Forsman, Härkönen, Sauli, Eskelinen, Päivi & Wikman, Marcus: Voluntary work in the Finnish hunting administration. Poster The XVth Nordic Congress of Wildlife Research Reykjavik 23.-25.5.2011, Transboundary Wildlife Management. Poster.
- Juha Hiedanpää. Affective Animals – An International Symposium, University of Eastern Finland, 14 – 15 November 2013. Paper: Fear as a sign: The reception of the wolf in southwestern Finland.
- Juha Hiedanpää. Ympäristöjournalismin päivä Luonnon ja kulttuurin reviirit törmäyskurssilla? 4.11.2013, Päivälehdin museo, Helsinki. Alustus: Millaisia ovat luonnon, kulttuurin ja ekosysteemipalvelujen reviirit?
- Juha Hiedanpää. Suomen ympäristöoikeuden vuosiseminaari 5.9.2013, Säätytalo, Helsinki. Esitelmä: Riistapolitiikka ja lainsäädäntö tutkimuksen näkökulmasta.
- Juha Hiedanpää. Turun toimipaikan torstaiseminaari 22.8.2013, Turku. Esitelmä: Konfliktien yli: uudenlaisia ratkaisuja susikonfliktin ylittämiseksi
- Juha Hiedanpää. Riistahallinnon mediaseminaari 5.6.2013, Hotelli Arthur, Helsinki. Esitelmä: Susikonfliktin tausta ja ratkaisut.
- Juha Hiedanpää. Itä-Suomen yliopisto 17.4.2013, Joensuu. Esitelmä: Suden suojelun politiikka ja instituutiot Euroopassa.
- Juha Hiedanpää. Varsinais-Suomen ja Satakunnan suurpetoneuvottelukuntien yhteiskokous 1.3.2013, Eurajoki. Esitelmä: Politisoitu susi: yhteisöllisiä ratkaisuja susikonfliktiin.
- Juha Hiedanpää. Thursday seminar, University of Oulu, 7.2.2013, Oulu. Paper: Norms and morals in wolf policy: some socioecological observations from SW-Finland
- Juha Hiedanpää. LYY-seminaari, University of Joensuu, 24.1.2013 Esitelmä: Susipolitiikan hyväksyttävyys.
- Juha Hiedanpää. Riistapäivät, 22.-23.1.2013, Lahti. Esitelmä: Luonnonvararistiriitojen ytimessä: Lounais-Suomen sudet.
- Juha Hiedanpää. Environmental Justice and New Metaphors, Autumn Colloquium University of Turku, Finland, 22-23 November 2012. Paper: Reasonableness in Finnish Wolf Policy.
- Juha Hiedanpää. Ekosysteemipalvelut – keisarinna uudet vaattees? Seminaari luontopalvelujen työntekijöille 22.-23.11.2012, Helsinki. Esitelmä: Erätalous ja ekosysteemipalvelut.

- Juha Hiedanpää. FAPESP-AKA Explorative Workshop on Biodiversity and sustainable use of natural resources 19th – 21st November 2012, Helsinki.
- Juha Hiedanpää. RKT:n Tutkimuspäivät Turussa 31.10. - 1.11.2012. Ristiriitojen ytimessä - ratkaisumalleja etsimässä. Esitelmä: Susiristiriitojen lieventäminen.
- Juha Hiedanpää. Satakunnan Riistanneuvosto sidosryhmäkuuleminen 18.10.2012. Alustus: RKT:n yhteiskuntatieteellinen suurpetotutkimus.
- Juha Hiedanpää. BMOL:n Turun piiri. Vuosikokous 2012. 9.10.2012. Esitelmä ”Homo homini lupus – susikonflikti Varsinais-Suomessa” - dosentti Juha Hiedanpää (RKT).
- Juha Hiedanpää. Turun kirjamesut 7.10.2012. SUSI! Susia ja ihmisiä. Suomen tiedetoimittajain liiton keskustelu. Paneeli: valokuvaaja Kari Kemppainen, Juha Hiedanpää Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskus, Pasi Kallio, Turun yliopisto ja Timo Vuorisalo, Turun yliopisto. Puheenjohtajana tiedetoimittaja Mia Rönkä
- Juha Hiedanpää. Riistakonsernin strategiapäivät 3.-4.10.2012, Tuusula, Gustavelund. Esitelmä: Susikannan hoitosuunnitelma ja yhteiskunta.
- Juha Hiedanpää. Suomen luonnonsuojeluliitto, 8.9.2012. Espoo, Villa Elfvik. Alustus: Suomen luonnonsuojeluliiton suojelutyön arviointi..
- Juha Hiedanpää. ISEE 2012. International Society for Ecological Economics. Rio de Janeiro, Brasil, 16 – 19 June 2012. Paper: Hiedanpää, J., Kotilainen, J. & Salo, M. The hardship of institutional design for biodiversity conservation: The cases of the Grey wolf (Finland), the Amur tiger (Russia) and the Big-leaf mahogany (Peru).
- Juha Hiedanpää. Satapeto. 12.6.2012. Pyrkimys järkevyyteen: Susiasioiden hallinta Lounais-Suomessa.
- Juha Hiedanpää. Arvot ja arvottaminen: arvotiedon tuotanto LYNET-laitoksissa. 24.5. 2012. Helsinki. Esitelmä: Pyrkimys järkevyyteen: Susikannan hallinta Lounais-Suomessa.
- Juha Hiedanpää. Riistalliset ekosysteemipalvelut. Työpaja Yläneen Suvirannassa 22–23.5.2012.
- Juha Hiedanpää. Varsinais-Suomen ympäristökasvattajat.18.4.2012. Esitelmä: Susi Varsinais-Suomessa.
- Juha Hiedanpää. Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiirin susitilaisuus Suden kohtaaminen: merkityksiä ja tunteita. 17.3. 2012, Raisio. Esitelmä: Susia ja ihmisiä: yhteiselon mahdollisuudet.
- Juha Hiedanpää. Arctic Doctoral Programme, ARKTIS, Tenth annual seminar Science-Policy Interface: Societal Impacts of Arctic Research. 15–16 March 2012, Rovaniemi. Paper: The importance of what is absent: the case of ecosystem services. Paneelikeskustelu: Tutkimustieto ja päätöksenteko.
- Juha Hiedanpää. Tekniikan päivät 13.–14.1.2012, Espoo Dipoli. Paneelikeskustelu: Metsäteollisuus ja metsien virkistyskäyttö.
- Juha Hiedanpää. *YHYS Conference Social Pathways of Environmental Change: Vulnerability, Tradeoffs and Livelihoods* Joensuu, November 24-25, 2011. Session: Animals, Livelihoods and Conflicting Interests. Paper: Hiedanpää, J.; Kotilainen, J. & Salo, M. Exploring the hardship of institutional design for species conservation: the cases of the wolf, the tiger and mahogany.
- Juha Hiedanpää. *Lynet seminaari Ekosysteemipalvelututkimus ja sen sovellukset*. 4.11.2011 klo 10-16 Suomen ympäristökeskuksessa. Esitelmä: Onko ekosysteemipalvelun käsitteestä apua suurpetojen suojelussa?
- Juha Hiedanpää. *Luova day. The concept of ecosystem services: A way to sustainable use of natural resources and sound environmental policy in Europe?* Finnish School in Wildlife Biology, Conservation and Management, University of Helsinki. 27.10.2011, Helsinki. Paper: Habits of the wolf: a pragmatist view to wildlife governance
- Juha Hiedanpää. Työpaja *Villiä päätöksentekoa? Asiantuntijuus, osallisuus ja paikallisen ympäristöhallinnan rajat luonnonsuojelussa*. 14.-16.9.2011. Kuhmo, Kierikki. Esitys: Juha Hiedanpää: Mitä oikeudet ovat?
- Juha Hiedanpää. *ISSRM 2011, International symposium on Society and Resource Management: Integrating Conservation and Sustainable Living*. June 4 – 8, 2009, Madison Wisconsin. Paper: Reasonableness in Finnish Wolf Policy.
- Juha Hiedanpää. *011 Midwest Wolf Stewards Meeting*, April 28–29, 2011. Cable, WI, Lakewood Resorts. Paper: Wolves in Finland.
- Juha Hiedanpää. *Alter-Net Workshop on Governance of ecosystem services: What kind of research is needed to support fair decisions?* December 7–8, 2010. Venue: Cemagref, Antony, Paris. Paper: Ecosystem services: What is new?
- Juha Hiedanpää. *Yhys-syyskolloquio*, Tampere, November 25-26, 2010. A working group Boundaries of Policymaking in Wildlife Governance with Dr. Ari Jokinen. Paper: Emotional regimes in large carnivore policy: Pragmatist approach to institutional fit.

- Juha Hiedanpää. *Albrecht Daniel Thae Kolloquium* on “Towards an integrated study of social-ecological systems, interactions, and dynamics: the empirical and conceptual foundations of “fit””. November 18-19, 2010, Berlin, Humboldt University. Paper: Emotional regimes in large carnivore policy: Understanding the hardship of volitional institutional change.
- Juha Hiedanpää. *Maantieteen päivät 2010*, Joensuu, October 29-30. A comment to keynote Ecosystem services: A new tool for a dialogue between ecological and economic viewpoints by Felix Muller.
- Juha Hiedanpää. *Berlin Conference* on Human Dimensions of Global Environmental Change, Berlin 8-9, 2010. Theme Social Dimensions of Environmental Change and Governance. Paper: From Fear to Action: The Presence of Wolf in SW Finland.
- Juha Hiedanpää. Työpaja *Lukumäärästä vaikutuksiin: ekososiaalinen luovuus villieläinkantojen hallinnassa*, Punkaharju (valtionhotellin Keisarinnan huvila) elokuun 18 – 20, 2010. Organiser Juha Hiedanpää and the Hirsu-research project (The Academy of Finland).
- Juha Hiedanpää. Nordic workshop on *The shift from hard law to soft law in regard to utilization of private forest estates*, Kristenehov, Brösarp, Sweden, June 7-9, 2010. Paper: The making of a habit: a pragmatist perspective to the “from hard law to soft law.”
- Juha Hiedanpää. *MY:n työpaja Miten ekosysteemipalveluita tutkitaan?* 8.4. klo 12.15–17, 2010. Joensuu. Yhdessä Timo P. Karjalaisen (Oulun yliopisto, Thule instituutti) ja Matti Salon (Turun yliopisto) kanssa.
- Juha Hiedanpää. *MY:n työpaja Resilienssijattelu ja sosioekologisen järjestelmän uusiutuminen*. 18.3. klo 12.15–17, 2010. Joensuu. Esitelmä: Yhteisöllinen uusiutumiskyky hirvieläin- ja suurpetokantojen hallinnassa.
- Juha Hiedanpää. *Albrecht Daniel Thae Kolloquium* on “Exploring the Nexus of Science, Development and the Quest for Africa”. Humboldt University, November 11 – 12, 2009, Berlin, Germany. Paper: Notes on the Bromley Lectures.
- Juha Hiedanpää. *ESRS 2009, European Society for Rural Sociology*, August 17 – 21, Vaasa, Finland. Presentation: Ecosystem services as Affordances: A Deweyan Approach to Rural Biodiversity Values -- The Case of Wolf.
- Juha Hiedanpää. *ESRS 2009, European Society for Rural Sociology*, August 17 – 21, Vaasa, Finland. Paper: “The Space of Appearance” and Creativity in Biodiversity Conservation. (Co-authored with Ari Jokinen, University of Tampere)
- Juha Hiedanpää. *ISSRM 2009, 15th International symposium on Society and Resource Management: Meet Old and New Worlds in Research, Planning and Management*. July 5 – 8, 2009 Vienna Austria. Paper: Ecosystem Services and the Making of national Landscape. The Case of Koli, Finland. (Co-authored with Lasse Lovén, Metsähallitus)
- Juha Hiedanpää. *ESEE 2009, European Society for Ecological Economics*, June 29 – July 2, Ljubljana, Slovenia. Transformation, Innovation and Adaptation for Sustainability. Paper: Understanding Institutional Evolution: The Example of Biodiversity Policy in Finland. (Co-authored with Daniel W. Bromley, University of Wisconsin - Madison)
- Juha Hiedanpää. *USSEE 2009, United States Society for Ecological Economics*, May 31 - June 3, 2009. Science and Policy for Sustainable Future, at the American University, Washington D.C. Paper: Of Wolf and Man: Learning reasonable Valuation.
- Juha Hiedanpää. *International URBAN PARKS – seminar* Urban Parks for novel ecosystem services. Laurea University of Applied Sciences, Helsinki Metropol and Nuksio National Park, Finland 27.-28.4.2009. Presentation: Urban Parks related ecosystem services for modern hunters and gatherers.
- Juha Hiedanpää. *SITRA*. ”Lähtölaukaus uuteen luonnonvara-ajatteluun” seminaari. Luonnonvarastrategian julkaisutilaisuus, 8.4.2009, Helsinki. Paneelikeskustelu: Luonnosta palveluksi.
- Juha Hiedanpää. *The SETU-Workshop* on Ecosystem services, August 27-28, Joensuu, Finland. Organizer: Finnish Game and Fisheries Research Institute, Juha Hiedanpää.
- Juha Hiedanpää. The workshop on *Making Sense of Ecosystem Services*, August 25-27, 2008, Koli, Finland. Organizer Finnish game and Fisheries Research Institute, Juha Hiedanpää. Teachers: Yrjö Haila and Arild Vatn.
- Juha Hiedanpää. *Kevätneuvokki*. 18.5.2008. Ympäristöministeriö, Helsinki. Presentation: Metsätalouden institutionaalinen kannusterakenne ja luonnon monimuotoisuus.
- Markus Kankainen. Vesiviljelyn taloustutkimus RKT:ssä – Ympäristötaloudelliset analyysit, Kalankasvattajien ja sidosryhmien seminaari Pietari 15.3.2011
- Markus Kankainen. Kalankasvatuksen avomeritekniikka, Kalaterveys ja Yrittäjäpäivät 24.-25.3.2011Turku

- Markus Kankainen. Kalankasvatuksen avomerikasvatustekniikat. Varsinais Suomen ja Satakunnan vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmaa ja ammattikalastuksen vesienkäytön suunnitelmia valmisteleavan työryhmän 6. kokous. Turku 29.3.2011
- Markus Kankainen. Kalankasvatuksen ja ympäristötoimien yhteensovittaminen Saaristomerellä–taloudelliset edellytykset , Coexist hanke- esittely Helsinki 12.4.2011
- Markus Kankainen. Kalankasvatuksen sijainninhjauksen taloudelliset reunaehdot. Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmaa ja ammattikalastuksen vesienkäytön suunnitelmia valmisteleavan työryhmän 7. kokous. Turku. 15.4.2011.
- Markus Kankainen. Kasvattajien esitykset ja sijainninhjaussuunnitelman hyödyntäminen. Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmaa ja ammattikalastuksen vesienkäytön suunnitelmia valmisteleavan työryhmän 8. kokous. Turku. 23.5.2011.
- Markus Kankainen. Vihreän talouden toimintamallit kalataloudessa Lynet: Kohti vihreämpää taloutta –LYNET seminaari Oulu, 4.10.2011
- Markus Kankainen, Sijainninhjausvaihtoehtojen vaikuttavuus kotimaisen kalan määrään ja talouteen? Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmaa ja ammattikalastuksen vesienkäytön suunnitelmia valmisteleavan työryhmän 9. kokous. Turku 2011.
- Markus Kankainen; Kalankasvatuksen avomertekniikka KESTÄVÄ VESIVILJELY JA KALAKANTOJEN MONIPUOLINEN HOITO JA HYÖDYNTÄMINEN 27.10.2011, Savonlinna
- Markus Kankainen. Preliminary economic evaluations of new management tools in aquaculture, Coexist workshop, Turku February 2012
- Markus Kankainen. Sijainninhjauksella uusia merialueita kalatalouden tarpeisiin, Kalaviikot 29-30.3.2012, Tallinna
- Markus Kankainen. Aquaculture production, WP 4: Location strategy and offshore economic analysis, Project Aquabest workshop, Denmark
- Markus Kankainen. Aquaculture production, WP 6: aquaculture economic analysis softwares models and feasibility studies , Project Aquabest workshop, Denmark
- Markus Kankainen. TY/ÅA course: Spatial planning of aquaculture, Marine spatial management in Archipelago Sea 25.4.2012
- Markus Kankainen. Kalankasvatuksen sijainninhjauksen Kalankasvattajaliiton yrittäjäpäivä Park Hotel Käpylä, 15.11.2012
- Markus Kankainen. Coexist, Suomen tapaustutkimus Itämeri, Saaristomeri, Intressiristiriitoja vähentävien hallintotoimien taloudelliset vaikutukset kalataloudessa, Coexist loppuseminaari 9.6.2013 Helsinki
- Markus Kankainen. Coexist, Suomen tapaustutkimus Itämeri, Saaristomeri, Intressiristiriitoja vähentävien hallintotoimien taloudelliset vaikutukset kalataloudessa, Kahviseminaari Turku 2013.
- Markus Kankainen. Kalankasvatuksen sijainninhjauksen – avomeri tuotantoympäristönä. Kalatalouden hallinnon, neuvonnan ja tutkimuksen päivät 21-22.11.2013
- Juha Hiedanpää, Juhani Salmi ja Sami Reunanen. Ekosysteemipalvelut vaelluskalajokien luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämisessä. Kalatalousneuvonnan, -hallinnon ja – tutkimuksen koulutuspäivät. Turku 17.11.2011
- Juhani Salmi: Elämyksiä ja sosiaalista hyvinvointia kalasta ja kalastuskulttuurista: esimerkkinä Merikarvia. Suomen matkailututkimuksen seuran IV matkailu- ja vapaa-ajantutkimuksen symposiumi Turun kauppa- korkeakoulussa 4.–5.9.2008
- Juhani Salmi: Merikarvian kalastusperinnematkailu. Kansalaisopiston luento. Merikarvian kunnanvirasto 29.03.2010.
- Juhani Salmi: Merikarvia- kalastusperinteitä ja luontoelämyksiä- kirjan julkistamistilaisuus. Pori 28.4.2010.
- Juhani Salmi; Stakin Fyry. Tutustumisretki fyrrvahtien ja kalastusloiston menneisyyteen. Stakki 15.8.2010
- Juhani Salmi: Merikalastuksen vaiheet. Kokemäenjoki-kirjan julkistaminen. Pori 8.11.2011.
- Juhani Mellanoura: Kalastuskulttuuriretki ”sillikalastuksen” ydinalueelle Porin Ahlasiin. Peräkari 8.6.2013.
- Juhani Mellanoura: Pirtua, pontikkaa ja pollakoita: 1930-luvun lama ja ammattikalastaja. Esitelmä 3.7.2013 Merikarvian kunnanvirastolla Kalaa- ja kulttuuria-tapahtumassa.
- Kari Muje, Päivi Eskelinen ja Pekka Salmi: Kalastuksenhoitomaksujen vaikuttavuus. Kalastuslakityöryhmän rahoitusjaosto 20.11.2009 Helsinki
- Jari Setälä, Timo Mäkinen, Markus Kankainen, Pekka Salmi, Ville Tarkki & Timo Halonen. 2012. Spatial planning of aquaculture, Finnish Archipelago Sea as a case. ICES CM 2012/Q:02. Esitelmä ICES työryhmässä 17.9.2012.
- Timo Mäkinen, Coexist- tulosten esittelyä Partiseapate-hankkeen seminaarissa, Gdansk, 15.4.2013.

- Timo Mäkinen, Coexist- sidosryhmäseminaari, Helsinki, 6.6.2013.
- Timo Mäkinen, Coexist- tulosten esittelyä Tulevaisuuden tutkimuksen projektiryhmälle, Turun Yliopisto, Turku, 10.10.2013.
- Timo Mäkinen, Coexist- tulosten esittelyä RKTL Turun toimipaikan seminaarissa, Turku, 24.10.2013.
- Timo Mäkinen, Coexist- tulosten esittelyä Partiseapate-hankkeen seminaarissa, Riga, 1.11.2013.
- Sanna Ojalampi, Hiedanpää, J. & Pellikka, J. Meet the parents: Emotional regime and the recovery of the wolf in Southwestern Finland, XIII World Congress of Rural Sociology, 29.7.-4.8.2012, Lissabon, Portugali.
- Sanna Ojalampi. Tricky wildlife policies: The case of grey wolf in SW Finland, YHYS, Syyskollokvio, Environmental Justice and New Metaphors. 22-23.11.2012, Turku.
- Sanna Ojalampi, Jani Pellikka. Sudesta esitelmää, Turun partiolaiset, Turku, 7.2.2012.
- Sanna Ojalampi. RKTL:n yhteiskuntatieteellinen suurpetotutkimus, Pohjois-Hämeen riistakeskus, Suurpetofoorumi. Kangasala 25.10.2012
- Sanna Ojalampi. Appearance of wolf feelings with defined wolf-feared places and their connection to human-wolf interactions in SW-Finland, 4th International & Interdisciplinary Conference on Emotional Geographies, 1.-3.7. 2013, Groningen, Hollanti.
- Sanna Ojalampi. Co-existence of wolves and humans –how to talk about it? LUOVI-kurssi “Making Science Matter”, Lammi 24.9.2013
- Sanna Ojalampi. A case of wolf - human-wildlife interactions and landscape formations, NIES-seminaari : Landscape, Environment, Emotion Seminar, Pori 25.-27.9. 2013
- Jani Pellikka: Susiriski. LYNET-seminaari yhteiskuntatieteilijöille, 21.11.2013, Helsinki.
- Jani Pellikka: Auttaako tutkimustieto hallitsemaan riistakonflikteja? RKTL:n yksikköpäivät, 31.10., Jyväskylä.
- Jani Pellikka & Hiedanpää, J.: Making institutions fit: Useful knowledge and adaptation in Finnish wolf politics. SloWolf-konferenssi, 2013, Slovenia.
- Jani Pellikka & Ojalampi, S.: Instituutioiden yhteensopivuuden ongelma suomalaisessa suurpetopolitiikassa. RKTL:n tutkimusseminaari, 12.9.2013 Helsinki.
- Jani Pellikka: Human-Wildlife Transactions: A Pragmatist Approach to Institutional Fit (Poster, HWD-conference/Workshop in February 2013, Uumaja.
- Jani Pellikka: Eläinten jäljillä. Hepopuiston päiväkotia, 4.2.2013, Vantaa
- Juha Hiedanpää, J., Ojalampi, J. & Pellikka, J. RKTL:n yhteiskuntatieteellinen suurpetotutkimus. Suurpetofoorumi, 25.10.2012, Kangasala.
- Juha Hiedanpää, J., Ojalampi, J. & Pellikka, J. RKTL:n yhteiskuntatieteellinen suurpetotutkimus. Suurpetofoorumi, 25.10.2012, Lammi.
- Juha Hiedanpää, Ojalampi, J. & Pellikka, J. 2012: RKTL:n yhteiskuntatieteellinen suurpetotutkimus. Suurpetofoorumi, 18.10.2012, Yläne.
- Jani Pellikka, Hiedanpää, j., Laulumaa, M. & Nieminen, J.: Metsästysalueiden sosio-ekologinen pirstoutuminen ja sen vaikutukset hirvieläinkantojen säätelyyn. Mynämäen hirviyhteislupaosakkaiden kokous, 25.9.2012, Mynämäki.
- Jani Pellikka, Hiedanpää, j., Laulumaa, M. & Nieminen, J. 2012: Metsästysalueiden sosio-ekologinen pirstoutuminen ja sen vaikutukset hirvieläinkantojen säätelyyn. Pöytyän hirviyhteislupaosakkaiden kokous, 18.9., Pöytyä.
- Jani Pellikka & Hiedanpää, J. 2012: Epistemic roots of institutional misfit: The case of Finnish wolf policy. – ISSRM 2012, Edmonton.
- Jani Pellikka: Oikea tieto – hyödyllinen tieto. SATAPETO-yhteistyöryhmän kokous, 12.6.2012, Pori.
- Jani Pellikka & Ojalampi, S.: Pyhäjärvisuuden sudet. Partiolaisilta, 7.2.2012, Turku.
- Jani Pellikka: Kansalaisille suunnatun hirvikyselyn alustavia tuloksia. Asiantuntijatyöpaja 16.1.2012, Kajaani.
- Jani Pellikka & Hiedanpää, J. Moose Hunters’ Adaptations to socioecological Fragmentation: A Case Study around Nuukio National Park in Helsinki Metropolitan Area, Finland. ISSRM konferenssi, kesäkuu 2011, Wisconsin, USA.
- Jani Pellikka: Yhteiskirjoittajuus ja ristiriitojen hallinta. Metodologinen Klubi, 2011 Helsinki.
- Jani Pellikka: Metsästysseuratoiminta Suomessa – tutkimuksellinen näkökulma. SML:n toiminnanjohtajapäivät, 12.6.2010, Riihimäki.
- Juha Hiedanpää, Pellikka, J. & Laulumaa, M.: Tilanneanalyysi hirvenmetsästyksestä Liesjärven kansallispuistossa ja sen lähialueilla. Eduskunnan ympäristövaliokunnan kokous, toukokuu 2010, Helsinki.
- Jani Pellikka: Ilveslaskennat ristiriitojen hallinnan välineinä – LUMI 2010. POKA-neuvottelupäivät, huhtikuu 2010, Kuopio.

- Jani Pellikka: Ilveslaskennat ristiriitojen hallinnan välineinä – LUMI 2010. Uudenmaan riistanhoitopiirin neuvottelupäivät, huhtikuu 2010, Vantaa.
- Jani Pellikka & Salmi, P.: Knowledge perceptions in rural conflict management - The case of regional large carnivore consultative committees in Finland. – Re-inventing the rural: Between the social and the natural, 2009 Vaasa.
- Jani Pellikka & Härkönen, S.: The role of hunting teams in legitimizing Finnish moose hunting policy. – ISSRM 2009, Wien.
- Jani Pellikka: Metsästysalueiden sosio-ekologinen pirstoutuminen. Uudenmaan Riistanhoitopiirin neuvottelupäivät, 29.3.2009, Helsinki.
- Jani Pellikka: Suurpetoneuvottelukunnat ja hirvisidosryhmäneuvottelut Suomessa Keski-Suomen riistanhoitopiirin neuvottelupäivät.31.1.2009, Keuruu.
- Jani Pellikka: Suurpetoneuvottelukunnat – susia ja sudenkuoppia. Varsinais-Suomen suurpetoneuvottelukunnan kokous ja tiedotustilaisuus, 23.4.2009, Turku.
- Jani Pellikka: Suurpetoneuvottelukunnat ja suurpetokantojen hoito – kokemuksia Suomesta ja Ruotsista. RKTL:n Tutkimuspäivät, 19.11.2008, Jyväskylä.
- Pekka Salmi: Changing socio-cultural basis for governance interactions: Images of good recreational fishing practices in Finland. EIFAC Symposium on Interactions between Social, Economic and Ecological Objectives of Inland Commercial and Recreational Fisheries and Aquaculture, Turkki 21.-24.5.2008. Poster.
- Pekka Salmi ja Ratamäki, O.: Changing fishing culture and governance: values and interests in Finnish recreational fishing. 5th World Recreational Fishing Conference The Angler in the Environment, USA 10.-13.11.2008. Poster.
- Pekka Salmi: Tutkijan näkemys Järvi-Suomen ammattikalastuksesta. 4. Valtakunnalliset iktyonomipäivät Kuopiossa 4.-5.11.2008
- Pekka Salmi: Seals and Cormorants – New Governance Challenges in Finnish Coastal Fisheries. People and the Sea Conference, Amsterdam, Hollanti 9.-11.7.2009.
- Pekka Salmi: Social sustainability and change in Finnish fisheries. The XXIII ESRS Conference Re-inventing the Rural, Between the Social and the Natural. Vaasa 17.-21.8.2009.
- Pekka Salmi: Sociological and other bodies of knowledge in the society-nature relations – examples of Finnish fisheries. The XXIII ESRS Conference Re-inventing the Rural, Between the Social and the Natural. Vaasa 17.-21.8.2009.
- Pekka Salmi: Commercial fishing and the cormorant - fishers' perspectives. Baltic Sea Cormorant Symposium in Finland, Helsinki. 27.1.2010.
- Pekka Salmi: The Social in Change - Property Rights Contradictions in Finnish fisheries. Alustus: People and the Sea VI Conference 'Bridging Science and Policy for sustainable coasts and seas', Alankomaat 6.-9.7.2011.
- Outi Ratamäki & Salmi, P.: The most contested: Large carnivores and the Saimaa ringed seal – Challenges of socio-ecologic spatial and temporal rhythms and their practical implications. European Society for Rural Sociology, Kreikka 22-25.8.2011.
- Pekka Salmi: Kiista saimaannorpan suojelutoimista: osallisuus, tieto ja hallinta. Villiä päätöksentekoa? - työpaja Kuhmon Kiviekissä 14.-16.9.2011.
- Pekka Salmi: The Finnish fisheries-cormorant debate: collaboration or conflict? Towards a responsible future in inland fisheries. EIFAAC 2012 Symposium. Hämeenlinna 22.-24.10. 2012. Poster.
- Pekka Salmi: Kalan hyvinvointi: tieto ja representaatiot – kommenttipuheenvuoro. Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen päivät: tunteet ja käytännöt. Joensuu 19.-20.4.2012.
- Pekka Salmi & Kolari, I.: Kalastus ja saimaannorppa – ilkeä ongelma? Tutkimuspäivät 2012. Ristiriitojen ytimessä – ratkaisumalleja etsimässä. Turku 31.10.2012.
- Pekka Salmi & Kolari, I.: Kalastajat ja saimaannorppa. Saimaannorppasymposium. Joensuu 21.-22.11.2012.
- Pekka Salmi. Constraints and opportunities for fishing livelihood in a post-productivist coastal setting. XXV ESRS Congress, WG 19 Resilience and Adaptation of Europe's Fishing Communities. Firenze, Italia 31.7.2013.
- Pekka Salmi: Kalastus, merimetso, tutkimus ja hallinta. RKTL:n torstaiseminaari. Turku 30.5.2013.
- Pekka Salmi: Intressitahojen näkemyksiä hallintakeinoista. Coexist –sidosryhmäseminaari. Helsinki 6.6.2013.
- Pekka Salmi Ohjauksesta vuorovaikutukseen - Kalastuksen hallinnan haasteet. Kalataloushallinnon, -neuvonnan ja -tutkimuksen päivät. Turku 21.11.2013. Esitelmä.
- Camilla Sandström & Pellikka, J.: Large carnivore management in a multi-level institutional setting: problems and prospects. Governing shared resources: connecting local experience to global challenges. The 12th

Biennial Conference of the International Association for the Study of Commons (IASC). 14-18 July, 2008, Chestenham.

Eila Seppänen, Eskelinen, P. & Salmi, P. Reasons for Finnish recreational fishers' low willingness to pay the fisheries management fee. Abstract Book of the 6th World Recreational Fishing Conference, August 1-4, 2011, Berlin. Poster.

Eila Seppänen & Toivonen, A.-L. Recreational fishing and summer cottages create tourism in rural areas. Abstract The XXIII European Society for Rural Sociology congress, Vaasa, Finland, 17th – 21st of August, 2009.

Eila Seppänen. Miksi kalastuslupia ei makseta? Valtakunnalliset XXV kalastusaluepäivät 11.-13.2.2013 m/s Viking Mariella.

Eila Seppänen. Suomi kalastaa 2009 –tutkimuksen tuloksia. Valtakunnalliset XXIII kalastusaluepäivät 16.-18.2.2011 m/s Viking Mariella.

Esitelmäluettelosta puuttuu osa eläköityneiden ja RKTL:n palveluksesta eronneiden tutkijoiden esitelmistä.